

Република Србија
УПРАВНИ СУД

Билтен праксе Европског суда за људска права и Суда правде Европске уније у материји азила за период: 01.01.2025. – 30.06.2025.

Пракса Европског суда за људска права

Члан 2 (право на живот)

1. Назив случаја: *Hasani* против Шведске

Ознака предмета: 35950/20

Датум доношења пресуде: 6. март 2025.

Чињенице случаја: Подносилац представке А.Х. је малолетник без пратње из Авганистана који је 2015. године стигао у Шведску и поднео захтев за азил. Патио је од дегенеративног обољења очију, као и од тешких психичких сметњи, укључујући дуготрајне суицидалне мисли. Од децембра 2016. до септембра 2017. његово ментално здравље нагло се погоршало, нарочито због тога што је са 18 година морао да напусти хранитељску породицу. Почео је да показује симптоме анксиозности, депресије, несанице и имао је испаде беса, уз више наврата отворено изражавајући намеру да се убије. У фебруару 2017. године А.Х. је покушао самоубиство истрчавши пред камион. И током боравка у институционалном смештају, од марта до јуна 2017. године, наставио је да исказује суицидалне намере, укључујући и забележени покушај да се баци са балкона, као и претње да ће скочити пред воз или аутомобил. На два интервјуа у оквиру поступка азила, у априлу и јуну 2017. године, изјавио је да ће радије извршити самоубиство него да се врати у Авганистан, наводећи да је "већ изабрао смрт". Упркос бројним знацима акутне психичке патње и више покушаја

самоубиства, надлежни органи у поступку азила издали су одлуку његовом о враћању. А.Х. је извршио самоубиство 20. септембра 2017. године, дан након што је добио званично обавештење о доношењу решења о враћању.

Став ЕСЉП: Суд је утврдио да није дошло до повреде члана 2 ЕКЉП, закључујући да шведске власти нису знале, нити су могле знати, да у данима који су претходили смрти А.Х. постоји стварни и непосредни ризик од самоубиства. Иако је било неспорно да је А.Х. дуго имао проблема са менталним здрављем, са историјом самоповређивања и претходним покушајима самоубиства, Суд је нагласио да он у време догађаја није био лишен слободе, нити под потпуном контролом државе, већ је боравио у смештају са 24-часовном негом, уз одређени степен самосталности. Суд је посебно истакао да су домаћи органи располагали опсежним информацијама о његовом стању, али да у периоду од премештаја у нови смештај у августу 2017. године, па до доношења одлуке о азилу и непосредно након тога, није било забележених знакова погоршања његовог менталног здравља или суицидалних намера. Ни током састанка 18. септембра 2017. године, на ком је А.Х. обавештен о одбијању захтева за азил, није било индиција да је у узнемиреном стању које би захтевало хитну интервенцију. Напротив, забележено је да је разумео одлуку и да намерава да уложи жалбу. Суд је закључио да, иако се поступање органа власти може критиковати, није доказано да су они, у светлу тада доступних информација, били дужни да предузму додатне оперативне мере ради спречавања самоубиства. Сходно томе, ЕСЉП је утврдио да праг одговорности државе по члану 2. није био достигнут и да нема повреде права на живот у конкретном случају.

Образложење: Суд је у овом предмету применио опште принципе утврђене у пресудама [*L.C.B. против Уједињеног Краљевства*](#) и [*Keenan против Уједињеног Краљевства*](#), тиме што је нагласио да члан 2. ЕКЉП не штити само од намерног одузимања живота, већ државама намеће и позитивне обавезе да предузму разумне мере ради спречавања ризика по живот. Суд је потврдио да се таква обавеза активира само у јасно дефинисаним околностима, када је доказано да су власти знале, или су морале знати, да постоји стварни и непосредни ризик од самоповређивања. Суд је такође подсетио да позитивне обавезе државе морају бити тумачене на начин који не намеће несразмеран или немогућ терет органима, у складу са стандардима из пресуда [*Mikayil Mammadov против Азербејџана*](#) и [*Kurt против Аустрије*](#). Суд је поновио свој став из предмета [*M.S.S. против Белгије и Грчке*](#) да су тражиоци азила у нарочито тешком положају који захтева повећану пажњу државе,

али и подсетио да претње самоубиством у контексту одлука о протеривању саме по себи не спречавају државу да спроведе мере депортације, под условом да се предузму конкретне мере за спречавање ризика утврђене у случају [Al-Zawatia против Шведске](#).

Полазећи од ових принципа, Суд је оценио да је А.Х. био нарочито рањив као млади тражилац азила са тешким оштећењем вида и менталним проблемима, али да у периодима непосредно пре самоубиства није показивао знаке акутног погоршања који би указивали на реалан и непосредан ризик. Суд је закључио да праг одговорности државе није био достигнут, те да у овом случају није дошло до повреде члана 2. Конвенције.

Линк: [Hasani против Шведске](#)

2. Назив случаја: *Almukhlas и Al-Maliki* против Грчке

Ознака предмета: 22776/18

Датум доношења пресуде: 25. март 2025.

Чињенице случаја: Подносиоци представке су брачни пар из Ирака, који живе у Басри, и родитељи малолетног Ameer-a Mokhlas-a, страдалог 29. августа 2015. године у близини острва Сими, током операције пресретања јахте којом су кријумчари превозили мигранте из Турске у Грчку. Јахта, под турском заставом и са најмање 93 мигранта, била је праћена од стране летонског пловила у саставу Frontex-а и грчке обалске страже, а током потере и сукоба са двојицом турских "скипера". Један грчки официр је употребио ватрено оружје, при чему је метак, након што је ранио једног од кријумчара, пробио преградни зид и смртно погодио сина подносилаца представке, који се налазио у доњој кабини. Органи Грчке су у дисциплинској и кривичној истрази закључили да је употреба оружја била законита и нужна ради одбијања насилног напада и заштите живота службених лица и миграната, те да је смрт детета била последица непредвидивог, случајног развоја догађаја. Подносиоци представке оспоравају ове тврдње, наводећи да је операција планирана и изведена без дужне пажње за живот и безбедност путника, да је њихов син фактички "упуцан", као и да домаћа истрага није била потпуна, независна и делотворна.

Став ЕСЉП: Суд је утврдио да је у овом предмету дошло до повреде процедуралног аспекта члана 2. ЕКЉП, јер грчке власти нису спровеле ефикасну, независну и свеобухватну истрагу поводом смрти малолетног сина подносилаца представке током операције пресретања пловила са мигрантима. Суд је указао на бројне недостатке у истрази, укључујући ограничен број саслушаних

сведока, зависност истражних органа од службе у којој је радио умешани припадник обалске страже, као и пропуст да се предузму основне истражне радње, као што су темељан увиђај и провера навода о употреби запаљиве течности. Наведени пропусти онемогућили су потпуно разјашњење околности инцидента и идентификацију лица која би могла сносити одговорност. У погледу материјалног аспекта члана 2, Суд је закључио да операција пресретања није била планирана и вођена тако да ризик по живот путника буде минималан. Иако су власти знале, или су морале знати, да јахта превози велики број миграната, укључујући и оне који су могли бити сакривени у доњим просторијама, употреба ватреног оружја у већ хаотичним и опасним условима није била организована тако да заштита живота представља примарни циљ. Због тога је Суд утврдио повреду и материјалног аспекта члана 2. у погледу начина планирања и извођења операције.

Образложење: Пресуда је потврдила постојеће стандарде у погледу позитивних обавеза државе према члану 2. ЕКЉП, наглашавајући да државе морају да организују и воде полицијске и граничне операције тако да ризик по живот буде сведен на апсолутни минимум. Ослањајући се на начела утврђена у пресудама [*McCann and Others против Уједињеног Краљевства*](#), [*Giuliani и Gaggio против Италије*](#), [*Makaratzis против Грчке*](#) и [*Armani Da Silva против Уједињеног Краљевства*](#), Суд је поновио да је употреба смртоносне силе дозвољена само у строго ограниченим околностима и у оквиру јасно дефинисаног оперативног планирања које даје предност очувању људског живота. У погледу процедуралног аспекта, Суд је потврдио да члан 2. намеће држави обавезу да спроведе ефикасну, независну и темељну истрагу у случајевима смрти која је наступила услед деловања државних органа, или у њиховом присуству. У том контексту, Суд се позвао на стандарде из [*Al-Skeini и други против Уједињеног Краљевства*](#), поновивши да истрага мора бити способна да утврди чињенице, идентификује одговорна лица и обезбеди стварну одговорност. ЕСЉП је истакао да пропусти у раној фази истраге, као што су недовољно прикупљање доказа, ослањање на унутрашње извештаје служби чији припадници су умешани у догађај, ограничено испитивање сведока и одлагање кључних радњи, подривају интегритет читавог поступка и не испуњавају стандард делотворности. Суд је додатно нагласио значај правилног руковања материјалним и форензичким доказима, позивајући се на стандарде из [*Giuliani и Gaggio против Италије*](#), као и обавезу брзог и координисаног деловања која је нарочито важна у сложеним операцијама на мору.

Полазећи од ових принципа, Суд је нашао повреду члана 2. у

процедуралном и материјалном аспекту.

Линк: [*Almukhlas и Al-Maliki* против Грчке](#)

Члан 3 (забрана мучења)

Назив случаја: *A.B. и Y.W.* против Малте

Ознака предмета: 2559/23

Датум доношења пресуде: 4. фебруар 2025.

Чињенице случаја: Подносиоци представке су кинески брачни пар ујгурске националности и муслиманске вероисповести, пореклом из провинције Синђанг. У тренутку подношења представке били су притворени у Софи на Малта, након чега су пуштени. На Малту су допутовали у августу 2016. године, са важећим кинеским пасошима и тромесечном шенгенском визом. Пре истека визе поднели су захтев за међународну заштиту. Навели су да су, као припадници ујгурске етничке заједнице, били изложени бројним полицијским претресима и безбедносним проверама, као и им у случају враћања прети ризик од арбитрарног хапшења и злостављања у Кини. Након што им је захтев за међународну заштиту одбијен, малтешке власти су донеле решење о њиховом удаљењу из земље. Подносиоци представке су потом притворени, све док ЕСЉП 16. јануара 2023. године није издао привремену меру којом је Малти наложено да се уздржи од враћања у Кину током трајања поступка, након чега су пуштени из притвора. Позивајући се на чланове 2. и 3. ЕКЉП, у вези са чланом 13, подносиоци представке тврдили су да би њихово враћање у Кину довело до реалног ризика по њихов живот и изложило их мучењу или нечовечном поступању, као и да на Малти нису имали на располагању делотворно правно средство за оцену тог ризика.

Став ЕСЉП: Суд је утврдио да би у случају враћања подносилаца представке у Кину дошло до повреде члана 3. Конвенције, закључујући да малтешке власти нису спровеле ажурну процену ризика која је неопходна пре изрицања решења о враћању. Иако државе имају право да контролишу боравак странаца, Суд је истакао да члан 3. намеће јасну обавезу да се сваки ризик од нечовечног поступања пажљиво и индивидуално размотри пре враћања у земљу порекла. У конкретном случају, домаћи органи су се ослонили на одлуке донете у поступку азила шест година раније, иако се положај ујгура у Синђангу у међувремену значајно

погоршао. Уместо да поново испитају нове документоване наводе, укључујући извештаје УН и друге поуздане изворе о систематским кршењима људских права, Имиграциони жалбени одбор је потврдио враћање позивајући се искључиво на претходне процене. Суд је нагласио да такво поступање није у складу са процесним стандардима члана 3, јер не обезбеђује делотворну заштиту у складу са принципом *non-refoulement*. Суд је оценио да подносиоци представке, као ујгурски муслимани који су напустили Кину ради студија у иностранству, припадају групи која је изложена ризику од злостављања, те да је постојала обавеза националних органа да поново и свеобухватно размотре све релевантне чињенице. Како се то није догодило, Суд је нашао да би њихово враћање у Кину без нове *ex nunc* процене ризика представљало повреду члана 3. У светлу тог закључка, Суд није сматрао потребним да посебно разматра наводе у вези са чланом 13. ЕКЉП.

Образложење: Суд је у овом предмету потврдио принципе утврђене у пресудама [*F.G. против Шведске, Ј.К. и други против Шведске*](#) и [*Khasanov и Rakhmanov против Русије*](#), наглашавајући да државе имају обавезу да спроведу ригорозну, свеобухватну и *ex nunc* процену ризика пре него што изврше враћање појединца у државу порекла. Иако државе уживају широко поље слободне процене у контроли миграција, Суд је поновио да члан 3. апсолутно забрањује враћање лица у државу у којој постоји реалан ризик од мучења или нечовечног поступања. У складу са стандардима из предмета [*Ilias и Ahmed против Мађарске*](#), Суд је нагласио да домаћи органи морају размотрити не само исказе подносилаца, већ и све објективне, поуздане и актуелне информације о земљи порекла, посебно ако је од претходне процене прошло више година. Суд је, такође, поновио да је терет доказивања подељен између тражиоца азила и државних органа, који морају активно прикупљати и анализирати релевантне податке, у складу са предметом [*Ј.К. и други против Шведске*](#). У овом случају, Суд је утврдио да малтешке власти нису поступиле у складу са тим стандардима, јер се Имиграциони жалбени одбор ослонио искључиво на застареле одлуке донете шест година раније, уместо да спроведе нову процену ризика засновану на значајно погоршаним условима за ујгуре у Синђангу. Суд је подсетио да је према пракси из [*Salah Sheekh против Холандије*](#) дозвољено позивање државе на могућност коришћења алтернативног лета у другом делу државе, али само ако постоје гаранције да лице може безбедно да отпутује, приступи и настани се у другом делу земље, што у овом случају није било адекватно размотрено. Даље, у складу са предметима [*С.Н. против Малте*](#) и [*А.М.А. против Холандије*](#), Суд је истакао да поступак

по решењу о протеривању мора обезбедити делотворну заштиту од произвољног враћања, укључујући независну процену ризика и издавање одлуке о враћању са суспензивним дејством. Суд је, стога, закључио да би враћање подносилаца представке у Кину, без ажуриране процене ризика, довело до повреде члана 3. Конвенције. Суд није сматрао неопходним да одвојено разматра члан 13. ЕКЉП.

Линк: [А.В. и У.В. против Малте](#)

Члан 3 (забрана мучења) и члан 5 (слобода и безбедност личности)

3. Назив случаја: *Kunshugarov* против Турске

Ознака предмета: 60811/15 и 54512/17

Датум доношења пресуде: 14. јануар 2025.

Чињенице случаја: Подносилац представке је држављанин Казахстана који је боравио у Турској и тврдио да би његово враћање у државу порекла довело до стварног ризика од смртне казне, мучења или другог облика злостављања. Случај се односи на поступке екстрадиције и депортације покренуте против њега у Турској, услове и трајање његовог административног притвора, као и на коначну одлуку о његовом изручењу Казахстану. Поступак екстрадиције је покренут 2012. године на основу Интерполове потернице због наводних терористичких активности. Иако је првобитно одбијен због ризика од смртне казне, захтев је касније прихваћен након што су казахстанске власти дале дипломатска уверења да подносилац представке неће бити осуђен на смртну казну, нити изложен злостављању, те да ће му бити обезбеђено правично суђење. На основу тих тврдњи, турски судови су 2016. и 2017. године прогласили екстрадицију допуштеном. Паралелно, против подносиоца представке вођена су два поступка депортације због поседовања фалсификованих докумената и наводне претње јавном реду и безбедности. У тим поступцима он је био држан у више центара за странце, где је тврдио да су услови били нехумани и да притвор није био предмет ефективне судске контроле. Дана 16. октобра 2018. године подносилац представке је изручен Казахстану. Према информацијама које је његов пуномоћник накнадно доставио, након изручења је осуђен на осам година

затвора и био изложен мучењу и другим облицима злостављања у казахстанском затвору.

Став ЕСЉП: Суд је утврдио да нема повреде члана 13. у вези са чланом 2. Конвенције, закључивши да је у екстрадиционом поступку постојао правни лек који је омогућавао двостепени судски надзор са аутоматским суспензивним дејством, те да су турске власти прибавиле и оцениле исказе Казахстана у погледу неизрицања смртне казне. Међутим, ЕСЉП је утврдио повреду члана 3. Конвенције, оценивши да су турске власти одобриле екстрадицију на основу општих и недовољно конкретних дипломатских уверења, без спровођења индивидуалне процене ризика од изложености мучењу и злостављању, посебно имајући у виду праксу према лицима оптуженим за тероризам у Казахстану. Тиме је његово изручење 16. октобра 2018. године изложило подносиоца представке реалном ризику од изложености поступању супротном члану 3. Суд је даље утврдио повреду члана 3. Конвенције због услова у Кумкапи центру за странце, услед пренатрпаности и недостатка боравка на отвореном, закључивши да су ти услови достигли праг понижавајућег поступања. У погледу члана 5, Суд није утврдио повреду члана 5. став 1. тачка (f), јер је административни притвор ради екстрадиције имао законски основ, био је повезан са поступком удаљења са територије и није био неоправдано продужен. Међутим, ЕСЉП је утврдио повреду члана 5. став 4, због тога што Уставни суд није у разумном року одлучио о уставној жалби подносиоца представке против притвора, па поступак судске контроле лишавања слободе није испунио услов "хитности" у смислу Конвенције. Суд је сматрао да посебно испитивање наводних повреда члана 13. у вези са чланом 3. и члана 5. ставова 2. и 5. није потребно.

Образложење: Суд је у овом предмету применио стандарде утврђене у пресудама [*F.G. против Шведске*](#), [*J.K. и други против Шведске*](#) и [*Khasanov и Rakhmanov против Русије*](#), потврђујући да држава која разматра удаљење мора да спроведе строгу, независну и индивидуализовану процену ризика од поступања супротног члану 3. Конвенције. Суд је подсетио да, иако државе уживају широко поље слободне процене у миграционој политици, ова слобода престаје у тренутку када постоје "суштински разлози" да би лице, ако буде враћено, било изложено мучењу или нечовечном и понижавајућем поступању. У складу са праксом из [*Ilias и Ahmed против Мађарске*](#), Суд је нагласио да државе нису овлашћене да се ослоне искључиво на тврдње државе пријема, већ морају да узму у обзир објективне, поуздане и ажуриране информације о општој ситуацији у земљи порекла, као и специфичне околности случаја

подносиоца представке. Суд је истакао да је у предметима који се односе на ризик од поступања супротног члану 3. терет доказивања подељен: подносилац мора изнети довољно индикативних навода да би се ризик могао сматрати "веродостојним", након чега држава има обавезу да отклони све оправдане сумње и самостално испита доступне изворе. Полазећи од критеријума за оцењивање дипломатских уверења постављених у предмету [Othman \(Abu Qatada\) против Уједињеног Краљевства](#), Суд је нагласио да уверења морају бити конкретна, изводљива у пракси и подложна независној контроли. Суд је додатно указао на праксу у предметима [Amerkhanov против Турске](#), [Batyrbhairov против Турске](#), као и на стандард из предмета [Savridin Dzhurayev против Русије](#), закључивши да су ризици злостављања особа оптужених за тероризам у Казахстану довољно документовани и да су домаћи судови морали да изврше детаљнију анализу. Суд је нагласио и да по стандардима из [De Souza Ribeiro против Француске](#) и [A.D. и други против Турске](#), ефикасан правни лек треба да има аутоматско суспензивно дејство у случајевима када постоји ризик да ће у држави порекла лице бити изложено условима у супротности са чланом 3. Суд је утврдио да уставна жалба у Турској нема такво дејство, па самим тим не испуњава захтеве члана 13. Конвенције у вези са чланом 3. У погледу услова смештаја, Суд се позвао на стандарде утврђене у предмету [G.B. и други против Турске](#), поновивши висок стандард за процену да ли материјални услови притвора достижу праг понижавајућег поступања. Утврђено је да Турска није доставила доказе који би указали да су услови у Кумкапи центру били побољшани у односу на раније утврђене повреде. Коначно, у погледу члана 5, Суд је применио стандард из [Saadi против Уједињеног Краљевства](#) и [Mooren против Немачке](#), закључивши да је притвор био законит, али да контрола законитости притвора пред Уставним судом није била "хитна", како то захтева члан 5 став 4. ЕКЉП.

Линк: [Kunshugarov против Турске](#)

Члан 3 (забрана мучења), члан 5 (право на слободу и безбедност) члан 13 (право на делотворни правни лек)

4. Назив случаја: *A.R.E.* против Грчке

Ознака предмета: 15783/21

Датум доношења пресуде: 7. јануар 2025.

Чињенице случаја: Подносиатеља представке је држављанка

Турске која је 4. маја 2019. године илегално ушла у Грчку преко реке Еврос, у намери да затражи међународну заштиту, након што је у Турској била осуђена на шест година и три месеца затвора због припадности покрету ФЕТО/ПДЈ. Током боравка у притвору у Турској, подносиатељка представке је тврдила да је била изложена политичком прогону и да би јој у случају повратка живот био у опасности. Након уласка у Грчку, она је детаљно документовала своје кретање: фотографисала се и снимала видео-записе на територији Грчке, делила своју локацију уживо са братом који је живео у Грчкој као тражилац азила, и ступила у контакт са адвокатом ради подношења захтева за азил. Такође је контактирала канцеларију Високог комесаријата Уједињених нација за избеглице (УНХЦР), обавестивши их да се налази на грчкој територији и да страхује од незаконитог протеривања. Док је чекала адвоката испред Центра за услуге грађанима у месту Неа Виса, подносиатељку представке и двојицу сународника ухапсила је грчка полиција. Према њеним наводима, иако су одмах затражили азил, полиција их је задржала без званичне евиденције у два различита полицијска објекта - прво у полицијској станици у Неа Виси, а затим у станици граничне полиције у месту Нео Хемионио. Током задржавања им је одузета лична имовина, укључујући телефоне, обућу и новац, и нису им саопштене никакве информације о поступку. Истог дана, у вечерњим часовима, група полицијских службеника у униформама и са маскама на лицу приморала је подносиатељку представке и остале да се укрцају у камион, којим су одвезени на обалу реке Еврос. Тамо су, заједно са другим лицима, укрцани у мали гумени чамац и насилно пребачени назад у Турску, где је одмах по повратку ухапшена од стране жандармерије и поново затворена. Према налазима независне истраге коју је спровела организација *Forensic Architecture*, фотографије, видео-снимци, подаци о локацији и комуникација са адвокатом потврђују да се заиста налазила на територији Грчке у тренутку хапшења.

Случај се односи на незаконито протеривање подносиатељке представке из Грчке у Турску и пропуст грчких власти да спрече повреду принципа *non-refoulement*, као и на недостатак делотворне истраге о догађајима који су довели до њеног нестанка и повратка у Турску.

Став ЕСЉП: Суд је утврдио да су грчке власти прекршиле чланове 3. и 13. Конвенције, као и члан 5. ставове 1, 2. и 4. ЕКЉП, у вези са илегалним притварањем и протеривањем подносиатељке представке у Турску. Суд је закључио да је била лишена слободе без икаквог правног основа, без евидентирања њеног хапшења и

без могућности да се жали на законитост притвора. Њено задржавање имало је једини циљ да омогући њено незаконито враћање у Турску. Суд је нагласио да јој није било омогућено да поднесе захтев за азил, нити да изложи своју личну ситуацију, иако је изразила јасан страх од прогона и нечовечног поступања у случају повратка у Турску. Грчке власти су, по оцени Суда, занемариле расположиве информације о ризицима за политичке противнике режима у Турској и игнорисале њен захтев за међународну заштиту, чиме су повредиле члан 3. и члан 13. у вези са чланом 3. ЕКЉП. Суд је, такође, констатовао да је неформални притвор подносиољке представке био незаконит, без правног основа и без поштовања процесних гаранција прописаних чланом 5, будући да није била обавештена о разлозима лишавања слободе нити јој је био доступан било какав правни лек. Иако је Суд признао да је протеривање преко реке Еврос у опасним условима могло изазвати узнемиреност и патњу, утврдио је да није доказано да је подносиољкин живот био стварно угрожен или да је достигнут праг тежине потребан за повреду чланова 2. и 3. Конвенције.

Суд је утврдио повреду чланова 3. и 13. у вези са чланом 3, члана 5. ставова 1, 2. и 4, члана 13. у вези са чланом 2. и 3, док није утврдио повреду чланова 2. и 3. у погледу непосредног ризика по живот и забране нечовечног поступања током самог протеривања.

Образложење: Суд је потврдио начела утврђена у предметима [D против Бугарске, М.К. и други против Пољске](#) и [М.А. против Литваније](#), истакнувши апсолутни карактер забране мучења и обавезу држава да поштују принцип *non-refoulement*. Суд је истакао да државе задржавају право да контролишу улазак странаца на своју територију, али да ниједна мера контроле граница не може оправдати протеривање без индивидуалне процене ризика и без приступа поступку азила. У складу са својом праксом из предмета [Hirsi Jamaa и други против Италије](#), Суд је подсетио да аутоматско враћање тражилаца азила без процене личних околности представља озбиљну повреду ЕКЉП. У овом случају, Суд је утврдио да грчке власти нису обезбедиле подносиољки могућност да поднесе захтев за азил, иако је јасно исказала страх од прогона у Турској. Суд је даље нагласио да се поступање грчких власти, које је обухватало неформални и нерегистровани притвор, одузимање личних ствари и принудни повратак преко реке Еврос, коси са обавезама које произилазе из чланова 3. и 5. Конвенције. Позивајући се на праксу из предмета [J.R. и други против Грчке](#), Суд је нагласио да је држава дужна да обезбеди приступ ефикасном поступку заштите од протеривања и

да води евиденцију о сваком лишавању слободе, без обзира на трајање или миграциони статус лица. У вези са правом на делотворно правно средство, Суд је подсетио на стандарде из предмета [*Kudła против Пољске*](#) и [*Ilias и Ahmed против Мађарске*](#), нагласивши да средство мора бити ефикасно у пракси и омогућити спречавање или отклањање повреде. Суд је утврдио да у Грчкој не постоји делотворно средство за жалбу на незаконито протеривање и да истрага коју су власти спровеле након пријаве подносиоце представке није испунила стандарде ефикасности. Суд је, такође, поновио да краткотрајно задржавање ради протеривања, без судског надзора и без обавештавања лица о разлозима лишавања слободе, представља повреду члана 5. Конвенције, што је већ утврђено у предметима [*Khlaifia и други против Италије*](#) и *A.A. против Грчке*. Иако није утврдио повреду чланова 2. и 3. у погледу непосредног ризика по живот или нечовечног поступања током самог протеривања, Суд је закључио да је начин на који је оно спроведено, без безбедносне опреме, у ноћним условима и без правне заштите, показао системски проблем у поступању грчких власти према мигрантима на граници.

Линк: [A.R.E. против Грчке](#)

Члан 3 (забрана мучења) и члан 34 (појединачне представке)

5. Назив случаја: *Ali* против Србије

Ознака предмета: 4662/22

Датум доношења пресуде: 25. март 2025.

Чињенице случаја: Подносилац представке је држављанин Бахреина, рођен 1973. године, који је 2021. ухапшен у Србији на основу међународне потернице Интерпола због извршења правоснажне пресуде доживотног затвора изречене у Бахреину за кривична дела у вези са тероризмом. Након лишавања слободе, одређен му је екстрадициони притвор, при чему је Виши суд у Београду утврдио да су испуњени формални услови за изручење и да је Бахреин дао гаранције да ће му суђење бити поновљено. Међутим, домаћи судови нису разматрали ризик од мучења или злостављања, иако је подносилац представке у више наврата наводио да је припадник шиита, и да је политички и синдикални активиста. Он је истакао да је у Бахреину проглашен терористом у политички мотивисаном поступку и би у случају враћања био

изложен мучењу и смрти. Током поступка је више пута у поднесцима истицао намеру да у Србији затражи азил, тврдио је да није имао адекватан приступ адвокату, нити могућност да контактира породицу. Министарство правде је 18. јануара 2022. одобрило екстрадицију, након чега је 21. јануара 2022. ЕСЉП издао привремену меру да се екстрадиција не спроведе до 25. фебруара 2022. Упркос томе, подносилац је 24. јануара 2022. у раним јутарњим часовима изручен Бахреину. Накнадно је утврђено да подносилац представке није био ни регистрован као лице које је изразило намеру да тражи азил. После изручења, према наводима подносиоца и извештајима организација за људска права, он је у затвору Јау држан у изолацији, изложен лошим условима, насиљу и здравственом занемаривању, укључујући прекомерну употребу силе, употребу бибер спреја и сурово поступање током штрајка глађу против затворских услова. Уставна жалба подносиоца против одлуке о екстрадицији је поднета 2022. године и, према достављеним подацима, и даље је у току.

Став ЕСЉП: Суд је утврдио да је дошло до повреде процесног аспекта члана 3. ЕКЉП, чиме је закључио да српске власти нису спровеле ригорозну и темељну процену ризика од нечовечног поступања коме би подносилац представке могао бити изложен у Бахреину. Уместо да испитају да ли постоје озбиљни разлози за страх од мучења и злостављања, домаћи судови су се ограничили на формалну проверу испуњености законских услова за екстрадицију и на чињеницу да за конкретно кривично дело није прописана смртна казна, без разматрања самог стандарда заштите из члана 3. ЕКЉП. Суд је нагласио да домаће власти нису анализирале општу ситуацију у Бахреину, нити су спровеле детаљну процену личних околности подносиоца, иако је он више пута истицао да је шиит и политички активиста, да је већ био изложен злостављању и да располаже доказима за своје наводе. Указано је и на то да му, осим почетног контакта, ефикасан приступ адвокату од стране државе није био обезбеђен, те да није могао да достави документацију којом располаже. Суд је посебно замерио што домаћи органи нису прибавили релевантне међународне извештаје о стању људских права у Бахреину, нити су критички оценили гаранције државе пријема у погледу заштите од поступања супротног члану 3. ЕКЉП. Полазећи од тога да члан 3. захтева нарочито темељну и ажурну процену ризика пре сваког удаљења, Суд је закључио да српске власти у поступку екстрадиције уопште нису спровеле одговарајући тест, те да су повредиле процесну обавезу да пре изручења озбиљно и свеобухватно испитају наводе подносиоца представке о страху од

мучења и злостављања у држави пријема. У складу са даљим налазима у предмету, Суд је испитао и наводе у погледу члана 34. ЕКЉП, указујући да државе имају позитивну обавезу да се уздрже од сваког поступка или пропуста који би могао ограничити ефикасно остваривање права на индивидуалну представку. Суд је подсетио да је поштовање привремених мера изречених по Правилу 39. кључно за функционисање система Конвенције и да њихово непоштовање аутоматски представља повреду члана 34. Суд је посебно истакао да су сви надлежни органи, укључујући Министарство унутрашњих послова, били обавештени о привременој мери најмање два дана пре изручења, те да држава није пружила уверљиво објашњење зашто мера није спроведена. За разлику од тога, захтев бахреинских власти да се изручење убрза, који је примљен у суботу ван радног времена, хитно је уважен и извршен истог викенда.

Образложење: Суд се ослонио на стандарде утврђене у пресудама [*J.K. и други против Шведске*](#), [*F.G. против Шведске*](#) и [*Khasanov и Rakhmanov против Русије*](#), наглашавајући да је у поступцима враћања нужно спровести ригорозну, свеобухватну и индивидуализовану процену ризика од поступања супротног члану 3. Конвенције. Суд је подсетио да државе располажу широким пољем слободне процене у погледу контроле уласка, боравка и удаљења странаца, али да је забрана мучења и нечовечног или понижавајућег поступања апсолутна, у односу на све друге интересе државе, те да се нико не може вратити у земљу у којој постоје озбиљни основи за веровање да би био изложен таквом ризику. У складу са праксом успостављеном у предметима [*Mamazhonov против Русије*](#) и [*A.M.A. против Холандије*](#), Суд је истакао да домаћи органи морају узети у обзир не само наводе подносиоца представке, већ и све релевантне чињенице и поуздане извештаје међународних и невладиних организација о стању у земљи пријема. Посебно је наглашено да се процена ризика мора заснивати на чињеницама познатим у тренутку екстрадиције, али да накнадне информације могу бити значајне ради потврђивања или оповргавања тадашње процене. Суд је установио да домаћи судови нису извели никакву суштинску анализу личних околности подносиоца представке, нити су прибавили међународне извештаје о стању људских права у Бахреину, иако су били у обавези да спроведу такву проверу у складу са стандардима из предмета [*F.G. против Шведске*](#) и [*M.S. против Словачке и Украјине*](#). Уместо процене ризика, провера се свела на формалистичку анализу услова за екстрадицију, занемарујући природу страха наведеног у представци и чињеницу да подносилац није имао ефективан

приступ адвокату да би доставио доказе. Суд је додатно истакао да држава има обавезу да самостално процени поузданост дипломатских гаранција државе пријема, како је утврђено у предмету [Nizomkhon Dzhurayev против Русије](#), што у овом случају није учињено. Национални органи нису оценили да ли понуђене гаранције у пракси могу спречити ризик од злостављања. Полазећи од ових стандарда, Суд је закључио да надлежни органи нису спровели анализу која би била у складу са строгим процесним обавезама из члана 3. Конвенције, те да су пропустили да испитају суштинске наводе подносиоца о опасности од мучења и злостављања у Бахреину. Имајући у виду све наведено, Суд је утврдио повреду процесног аспекта члана 3. Конвенције. Суд је у овом предмету поновио начела утврђена у пресудама [Mamatkulov и Askarov против Турске](#), [О.О. против Русије](#) и [М.К. и други против Пољске](#), наглашавајући централну улогу члана 34. и обавезу држава да поштују привремене мере као један од кључних механизма заштите у систему Конвенције. У складу са својом утврђеном праксом, Суд је поновио да се привремене мере изречене у хитним ситуацијама морају спровести без одлагања, јер њихово дејство има за циљ спречавање непосредне и непоправљиве штете. У том контексту Суд је указао да се техничке или организационе потешкоће не могу сматрати оправдањем за несарадњу државе, будући да је за поступање по мери довољно да надлежни органи буду обавештени о привременој забрани протеривања. Полазећи од наведених начела, Суд је закључио да Србија није предузела разумне кораке да осигура поштовање привремене мере, чиме је повредила члан 34. Конвенције, у складу са стандардима утврђеним у предметима [Mamatkulov и Askarov против Турске](#).

Линк: [Ali против Србије](#)

Члан 8 (право на поштовање приватног и породичног живота)

6. Назив случаја: *F.B.* против Белгије

Ознака предмета: 47836/21

Датум доношења пресуде: 6. март 2025.

Чињенице случаја: Подносиатељка представке, Ф.Б., држављанка Гвинеје, стигла је у Белгију у августу 2019. године и поднела захтев за међународну заштиту, наводећи да има 16 година и да је побегла од злостављања повезаног са присилним браком. Представила је

копију извода из матичне књиге рођених. Службеник Канцеларије за странце изразио је сумњу у малолетнички статус Ф.Б., покренуо поступак лекарске процене старости и забележио да је обавештена о томе и да се није противила тестирању. Неколико дана касније, подвргнута је троструком тесту коштаног ткива, на основу којег је процењено да има 21,7 година, уз могућност грешке од 2 године. Током накнадног разговора са службом старатељства обавештена је да њени документи немају доказну вредност јер нису оверени. Ф.Б. је пред Судом навела да није добила никакву информацију о тестовима, нити да јој је речено да постоји сумња у вези са њеним узрастом, као и да није обавештена о могућности одбијања прегледа. Насупрот томе, Влада је тврдила да јој је током интервјуа уручена информација о поступку процене старости на француском језику. Ф.Б. је накнадно доставила служби старатељства оригинал допунске пресуде и оригинални кратки извод из матичне књиге рођених, оба недвосмислено указујући да је рођена 2003. године. Ипак, служба је закључила да ти документи немају доказну вредност јер нису били оверени у складу са чланом 30. Закона о међународном приватном праву, те је предност дата налазу медицинске процене старости у односу на достављену документацију. Ф.Б. је затим изгубила право на подршку службе старатељства, те је пребачена у центар за одрасле, где је добила помоћ адвоката који јој је помогао да поднесе захтев за привремену меру одлагања извршења и тужбу за поништај, које је Државни савет одбацио. Према доступним подацима из списка, Ф.Б. је касније признат статус избеглице и успела је да се упише у школу ради наставка образовања.

Став ЕСЉП: Европски суд за људска права утврдио је повреду члана 8. Конвенције, закључујући да поступак процене старости подносиоце није био спроведен уз неопходне процесне гаранције које штите њен физички интегритет. Иако је Суд признао легитиман циљ државе да разликује малолетне од пунолетних тражилаца азила како би обезбедила посебну заштиту малолетника без пратње, оценио је да белгијске власти нису поступале у складу а прописаним стандардима. Суд је истакао да је примењен троструки тест коштаног ткива одмах по израженој сумњи у њену старост, без претходног испитивања мање инвазивних мера и без учешћа стручњака из службе старатељства. Утврђено је да није обезбеђено да подносиоца представке пружи слободан и информисан пристанак на медицински преглед, нити је доказано да је била адекватно упозната са својим правима, или могућношћу да одбије тест. Суд је нагласио да је оваква процедура била нарочито проблематична у ситуацији када је лице без правног заступника,

или друге подршке. Посебно је истакнуто да је интервју са службом старатељства спроведен тек након медицинских тестова. Суд је поновио да се коришћени медицински прегледи смеју користити као крајња мера и уз пуне гаранције аутономије и достојанства лица. Како процес одлучивања није био праћен одговарајућим гаранцијама, Суд је нашао повреду члана 8. Конвенције.

Образложење: Суд је у овом предмету поновио стандарде утврђене у предметима који се тичу поступања према малолетницима без пратње [*Darboe и Samara против Италије*](#) и [*Mubilanzila Mayeka и Kaniki Mitunga против Белгије*](#). Полазећи од тога да су малолетници без пратње једна од најугроженијих категорија тражилаца азила у Европи, Суд је истакао да државе имају обавезу да обезбеде да поступци процене старости, који представљају први корак ка остваривању њихових права, буду засновани на процедуралним гаранцијама и поштовању личног достојанства. Суд је потврдио да државама припада широка слобода процене у примени миграционих политика и утврђивању идентитета странаца, али је нагласио да та овлашћења морају бити усклађена са обавезама које произилазе из Конвенције. У складу са предметом [*Mugenzi против Француске*](#), Суд је поновио да свака мера која задире у физички интегритет појединца мора бити пропорционална и примењена тек када су исцрпљене мање инвазивне алтернативне мере. У погледу информисаног пристанка, Суд је нагласио начело утврђено у пресуди [*Pindo Mulla против Шпаније*](#), према којем се медицински поступци који се врше без јасног, слободног и информисаног пристанка сматрају мешањем у приватни живот и телесни интегритет. У овом случају, Суд је утврдио да подносиатељка представке није била адекватно информисана о природи, последицама и могућности одбијања теста, што је довело до повреде процесних гаранција.

На основу наведеног, Суд је закључио да белгијске власти нису обезбедиле довољне процесне и материјалне гаранције у поступку процене старости подносиатељке, чиме је повређен члан 8. Конвенције.

Линк: [*F.V. против Белгије*](#)

**Члан 4 Протокола бр.4 (забрана колективног протеривања)
Члан 3 (забрана мучења) Члан 13 (право на делотворни
правни лек) у вези са чланом 3**

7. Назив случаја: *H.Q.* и други против Мађарске

Ознака предмета: 48302/21

Датум доношења пресуде: 6. мај 2025.

Чињенице случаја: Подносиоци представке су тројица држављана Авганистана и Сирије који су у различитим периодима 2021. и 2022. године ушли у Мађарску и више пута изразили намеру да траже азил. Сва тројица тврде да им приступ поступку међународне заштите није омогућен и да су, упркос свом здравственом стању или узрасту, били протерани у Србију применом члана 5. 1b). Закона о државној граници, без индивидуалне процене и без доношења формалне одлуке. Први подносилац представке, држављанин Авганистана, стигао је у Мађарску као студент, а након истека боравишне дозволе, 14. септембра 2021. поднео је захтев за азил због страха од прогона од стране Талибана. Истог дана, његов захтев за азил је одбачен, након чега је ухапшен и одведен на српску границу, где је приморан да напусти Мађарску. У каснијим поступцима, судови су утврдили да је његово протеривање било незаконито. Други подносилац представке, шеснаестогодишњи Авганистанац, ушао је у Мађарску у фебруару 2022. и тешко је повређен у саобраћајној несрећи, у возилу кријумчара. Након хитне операције у Сегедину, више пута је изјавио да жели да тражи азил, а медицинско особље и полиција су му првобитно рекли да ће бити пребачен у дечији центар. Уместо тога, 14. априла 2022. полиција га је босог, без личних ствари и ослоњеног на штаке, изнела из болнице и одвезла до транзитне зоне Томпа, где је приморан да пређе у Србију. Када је касније преко мађарске амбасаде у Београду покушао да приступи поступку азила, надлежни орган је два пута одбио да му изда путни документ. Виши суд у Будимпешти поништио је обе одлуке, указујући да је такозвана "амбасадорска процедура" противна праву Европске уније. Трећи подносилац представке, држављанин Сирије, у јулу 2022. године доживео је тешку саобраћајну несрећу у Мађарској и провео је шест дана у коми. По буђењу, више пута је обавестио полицију и медицинско особље да жели да поднесе захтев за азил, укључујући и уз помоћ преводиоца који му је био обезбеђен. Ипак, 19. и 20. јула 2022. полиција га је, упркос видљиво лошем здравственом стању, везаног лисицама, и са вратном крагном, одвела до мађарско-српске границе и приморала да уђе у Србију. Неколико дана је боравио у

шуми, о чему постоји и медицинска документација Лекара без граница, након чега је стигао у Немачку и тамо поднео захтев за азил. Његове притужбе против полиције су одбачене, док управни спор поводом његовог протеривања и даље траје. У свим случајевима, подносиоцима представке није омогућен приступ процедури азила у Мађарској, а њихово враћање („*pushback*“) ка Србији спроведено је без разматрања њихове индивидуалне ситуације, здравствених потреба или чињенице да је један од њих малолетан.

Став ЕСЉП: Суд је утврдио повреду члана 4. Протокола бр. 4, закључујући да су подносиоци представке били жртве колективног протеривања. Мађарске власти су примењивале систем аутоматског протеривања странаца који нерегуларно уђу или бораве у држави, на основу члана 5.1b). Закона о државној граници, без доношења појединачних одлука и без разумног и објективног разматрања индивидуалних околности сваког подносиоца. Суд је истакао да су они или поднели захтев за азил, или јасно изразили намеру да га поднесу, као и да су други и трећи подносилац представке били у нарочито рањивом положају због тешког здравственог стања, при чему је један од њих био малолетник без пратње. Такозвана „амбасадорска процедура“, која је као једини пут легалног уласка условљавала обраћање мађарским амбасадама у иностранству, није обезбеђивала стварни и ефективни приступ поступку међународне заштите и није представљала механизам који би довео до пребацивања кривице за изостанак индивидуалне процене на подносиоца. Суд је нагласио да тешкоће у управљању миграционим токовима и сузбијању злоупотреба система азила не могу оправдати праксу аутоматских „*pushback-ова*“ без индивидуалне анализе, те је закључио да су сва три подносиоца представке била протерана супротно забрани колективног протеривања. Суд је утврдио повреду члана 3. ЕКЉП у његовом процесном аспект у погледу првог и трећег подносиоца представке. Мађарске власти су их протерале у Србију без икакве процене ризика и без разматрања да ли би у тој држави имали приступ адекватном поступку за азил, који би их штитио од протеривања у земље порекла. Суд је истакао да мађарске власти никада нису размотриле основе њихових тврдњи, односно страх од прогона од стране Талибана код првог подносиоца представке и ризик од присилне мобилизације у Сирији код трећег подносиоца. Протеривање је спроведено аутоматски, без доношења формалне одлуке, на основу члана 5.1b). Закона о државној граници. Суд је нагласио да је, у случајевима када држава намерава да уклони тражиоца азила у трећу земљу, а да притом није размотрила његов захтев по суштини, њена обавеза да сама, по

службеној дужности, утврди да ли у тој трећој земљи постоји реална могућност приступа ефективној процедури азила. У овом предмету није било никаквог разматрања да ли Србија обезбеђује адекватан систем међународне заштите, упркос доступним извештајима који указују на супротно. Даље, Суд је истакао да се на "амбасадорску процедуру", једини пут за подношење захтева за азил у Мађарској, није могло ослонити. Та процедура, како је Суд већ утврдио у оквиру члана 4. Протокола бр. 4, није обезбеђивала стварни и ефективни приступ поступку заштите, нити су власти провериле да ли би први и трећи подносилац представке заиста могли да јој приступе након што буду протерани у Србију. Коначно, Суд је нагласио да су они били приморани да уђу и остану у Србији у нерегуларном статусу, што их је изложило ризицима и правној несигурности. Држава уговорница не може ускратити тражиоцу азила приступ својој територији или га уклонити, у смислу члана 3 ЕКЉП, чак ни уз претпоставку да би он могао поново ући на други начин, без претходне детаљне оцене ризика. Имајући све то у виду, Суд је закључио да Мађарска није испунила своју процесну обавезу да испита да ли ће подносиоци представке имати приступ адекватној процедури азила у Србији, држави у коју су удаљени, и утврдио је повреду члана 3. ЕКЉП у односу на првог и трећег подносиоца. Суд је утврдио повреду члана 13. Конвенције у вези са чланом 4. Протокола бр. 4, закључујући да подносиоцима представке није био доступан ниједан делотворан правни лек којим би могли да оспоре своје протеривање из Мађарске. Суд је, пре свега, истакао да мађарско законодавство није предвиђало посебан правни лек за оспоравање мере протеривања по члану 5.1b). Закона о државној граници. Као што су показали случајеви првог и трећег подносиоца, оваква протеривања нису могла бити ефективно оспорена ни у поступку по притужби предвиђеном Законом о полицији. Иако је у домаћој пракси касније дошло до развоја који омогућава да се овакве мере сматрају управним актима, Суд је указао да је тај развој наступио тек 2023. године, односно после протеривања подносилаца представке, и да ништа не указује да би суд у таквом поступку могао испитати да ли је држава разматрала индивидуалне околности пре протеривања. Суд је нагласио да се протеривање по члану 5.1b). спроводи одмах, чим службеници полиције процене да лице борави нерегуларно, што значи да чак и када би одговарајући правни лек постојао, он не би имао суспензивно дејство. То је посебно проблематично у случајевима када је лице истакло ризик од третмана супротног члановима 2. или 3. ЕКЉП. Суд је утврдио да су први и трећи подносилац представке јасно изразили страх од прогона и затражили међународну заштиту, док је други подносилац у

болници и током протеривања више пута изјавио да жели да поднесе захтев за азил. Недостатак званичне евиденције те изјаве Суд није приписао њему, већ чињеници да му нису били обезбеђени преводилац или правна помоћ у било којој фази, и да лице које борави нерегуларно у Мађарској уопште нема могућност да поднесе захтев за азил. Суд је закључио да су власти морале да обезбеде правни лек са аутоматским суспензивним дејством за све подносиоце, што се у пракси није догодило. Иако је Виши суд у Будимпешти у случају првог подносиоца утврдио да је његово протеривање морало бити обустављено, ова одлука није имала никаквог утицаја на његову стварну ситуацију. Узимајући у обзир да подносиоци нису имали приступ делотворном поступку у ком би се испитале њихове индивидуалне околности пре протеривања, као и да су аргументи државе о наводној усклађености са правом ЕУ већ били одбачени у пресудама Суда правде ЕУ, Суд је утврдио да подносиоцима није био доступан делотворан правни лек у смислу члана 13. Сходно томе, Суд је закључио да је дошло до повреде члана 13. Конвенције у вези са чланом 4 Протокола бр. 4.

Образложење: Суд је утврдио повреду члана 13.ЕКЉП у вези са чланом 4. Протокола бр. 4, ослањајући се на стандарде из пресуда [*Kudła против Пољске*](#), [*Khlaifia и други против Италије*](#), [*М.К. и други против Пољске*](#) и [*Sherov и други против Пољске*](#), којима је утврђено да државе морају обезбедити делотворно правно средство које је доступно у пракси и у закону, укључујући и суспензивно дејство у случајевима потенцијалне неповратне штете. Суд је најпре констатовао да мађарско законодавство није обезбедило ниједно конкретно или делотворно правно средство против протеривања спроведених по члану 5.1b). Закона о државној граници. Као у предметима [*Khlaifia и други против Италије*](#) и [*М.К. и други против Пољске*](#), Суд је истакао да у случајевима наводно "колективних" протеривања мора постојати могућност независне и суштинске контроле одлуке пре њене извршне примене. Међутим, у Мађарској, подносиоци нису имали приступ икаквом ефикасном поступку који би омогућио процену њихове индивидуалне ситуације. У случају првог и трећег подносиоца, Суд је утврдио да је жалба по Закону о полицији била неделотворна, а да се судска пракса о могућности покретања управног спора појавила тек након њиховог протеривања и да није обезбеђивала разматрање индивидуалних ризика, што је у супротности са стандардима из [*Ilias и Ahmed против Мађарске*](#) и [*М.А. и други против Литваније*](#). За другог подносиоца представке, који је био малолетник без пратње, додатни проблеми произишавали су из одсуства тумачења, правне помоћи и евидентирања његове намере да тражи азил, што Суд није могао

тумачити на његову штету, у складу са праксом из [М.А. и други против Литваније](#). Суд је посебно нагласио да се удаљења по члану 5.1b). одвијају одмах, без икакве могућности да подносиоци изнесу страх од третмана супротног члановима 2. или 3. ЕКЉП, што је у супротности са јасним стандардима из [М.К. и други против Пољске, S.S. и други против Мађарске](#) и [О.М. и D.S. против Украјине](#). Имајући у виду да су први и трећи подносилац представке изричито изразили страх од повратка, а други подносилац више пута поновио своју намеру да тражи азил, ЕСЉП је поновио да државе морају обезбедити правно средство са аутоматским суспензивним дејством. Чак и када је у случају првог подносиоца Виши суд у Будимпешти признао потребу за таквим дејством, то није довело ни до какве стварне заштите, што је аналогно ситуацијама у предметима [Khlaifia и други против Италије](#) и [М.К. и други против Пољске](#). Суд је, стога, закључио да су сва три подносиоца представке била лишена било каквог делотворног правног средства које би омогућило оцену њихових индивидуалних околности и спречило њихово непосредно протеривање. У складу са принципима утврђеним у предметима [Kudła против Пољске, Khlaifia и други против Италије, М.К. и други против Пољске, и S.S. против Мађарске](#), Суд је закључио да је Мађарска повредила члан 13. Конвенције у вези са чланом 4. Протокола бр. 4 у односу на сва три подносиоца представке.

Линк: [H.Q. и други против Мађарске](#)

* * *

Пракса Суда правде Европске уније

1. Назив случаја: *Т.Г. против Министра за социјална питања и запошљавање Краљевине Холандије (Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid) - ("Keren")*

Ознака предмета: Case C-158/23

Датум доношења одлуке: 4. фебруар 2025.

Чињенице случаја: Т.Г, држављанин треће земље (Еритреје), коме је одобрена међународна заштита по доласку у Холандију са 17 година, био је обавезан да, након напуњених 18 година, учествује у холандском систему "цивилне интеграције" (*civic integration*). У складу са националним прописима, лица која се настањују у Холандији и која немају држављанство те државе,

укључујући и кориснике међународне заштите, у обавези су да у одређеном року положи испит из цивилне интеграције, који обухвата познавање холандског језика и друштвеног уређења. За припрему овог испита предвиђени су курсеви интеграције, чије трошкове сноси сам кандидат. Да би омогућила приступ овим курсевима, држава одобрава зајам из јавних средстава, који се касније враћа, осим ако кандидат положи испит у прописаном року или буде ослобођен обавезе полагања. Т.Г. је, као лице под међународном заштитом, био обавезан да, у року утврђеном националним правом, положи испит из цивилне интеграције. У том периоду он је боравио и у притворским установама и похађао различите обуке, због чега су надлежни органи неколико пута продужавали рок за полагање, али испит ипак није положио у предвиђеном року. Министар за социјална питања и запошљавање је, применом националних прописа, Т.Г.-у изрекао новчану казну у износу од 500 евра због неизвршења обавезе полагања у року. Истовремено, наложено му је да врати износ зајма од око 10.000 евра, који му је претходно одобрен како би могао да финансира курсеве и испит из цивилне интеграције.

Т.Г. је пред националним судом оспорио решење Министра, тврдећи да овакво нормативно уређење и његова примена драстично оптерећују кориснике међународне заштите и да су супротни члану 34 Директиве 2011/95/EУ о стандардима за квалификацију држављана трећих земаља или лица без држављанства као корисника међународне заштите и о садржају додељене заштите, те да сама Директива није добро пренесена у холандско законодавство. По његовом мишљењу, члан 34. обавезује државе чланице да обезбеде приступ мерама интеграције уз уважавање специфичних потреба корисника међународне заштите, а не да их стављају у положај у којем покушај интеграције доводи до високог дуга и ризика од новчаних казни.

Окружни суд у Холандији (*Rechtbank*) одбио је тужбу као неосновану, истичући да је национално законодавство у складу са Директивом 2011/95/EУ, будући да успоставља систем који предвиђа могућности продужења, изузећа и олакшица, чиме се омогућава примена приступа прилагођеног конкретном случају када је то потребно те потврдио одлуку Министра. Међутим, у жалбеном поступку, Државни савет (*Raad van State*) је довео у питање усаглашеност националног система са правом ЕУ, посебно у погледу обима финансијског терета и систематског кажњавања корисника међународне заштите који не положи испит у року. Стога је овај суд обуставио поступак и упутио Суду правде ЕУ више претходних питања. Кључна питања односила су се на то да ли члан

34. Директиве 2011/95/ЕУ дозвољава да корисници међународне заштите буду обавезани, под претњом новчане казне, да полажу испит из цивилне интеграције и да у потпуности сnose трошкове курса и испита, чак и ако им је формално омогућен зајам за плаћање тих трошкова.

Став Суда правде ЕУ: Суд правде Европске уније (Велико веће) је утврдио да члан 34. Директиве 2011/95/ЕУ Европског парламента и Савета од 13. децембра 2011. године, којом се утврђују стандарди за квалификацију држављана трећих земаља или лица без држављанства као корисника међународне заштите, за јединствени статус избеглица или лица која испуњавају услове за супсидијарну заштиту, као и за садржај додељене заштите, не спречава државе чланице да својим националним прописима уведу обавезу полагања испита из цивилне интеграције за кориснике међународне заштите, под одређеним условима. Та обавеза је дозвољена само уколико њена примена омогућава да се стварно узму у обзир специфичне потребе и особености положаја лица која уживају међународну заштиту, као и посебни изазови интеграције са којима се суочавају. Ниво знања који се захтева за полагање овог испита мора бити постављен на одговарајућем нивоу, без прекорачења онога што је неопходно да би се олакшала њихова интеграција у друштво државе чланице пријема. Поред тога, сваки корисник међународне заштите мора бити ослобођен обавезе полагања испита ако може да докаже, имајући у виду услове живота и околности свог боравка у држави чланици пријема, да је већ ефективно интегрисан у њено друштво.

С друге стране, Суд правде ЕУ је закључио да се члан 34. Директиве мора тумачити тако да искључује могућност да неполагање испита из цивилне интеграције у прописаном року буде систематски санкционисано новчаном казном, као и да висина такве казне може бити таква да представља неразумно финансијско оптерећење за лице, узимајући у обзир његову личну и породичну ситуацију. Даље, Суд правде ЕУ је нагласио да се исти члан 34. Директиве 2011/95/ЕУ мора тумачити тако да он спречава национално законодавство да прописује да сами корисници међународне заштите сnose пуне трошкове курса и испита из цивилне интеграције. Чињеница да та лица могу да добију зајам од државних органа ради плаћања тих трошкова и да им се дуг може отписати уколико у предвиђеном року положи испит или буду ослобођена обавезе полагања, не отклања неусклађеност таквог законодавства са чланом 34. наведене Директиве.

Образложење: У складу са чланом 34. Директиве 2011/95/ЕУ,

државе чланице ЕУ су у обавези да осигурају приступ програмима интеграције или предусловима који гарантују приступ тим програмима, уз уважавање специфичних потреба корисника међународне заштите. Ови програми се посматрају у контексту ширег скупа права која Директива додељује избеглицама и лицима под супсидијарном заштитом (приступ запослењу, образовању, признавању квалификација, социјалној помоћи и здравственој заштити). Управо се помоћу интеграционих програма омогућава стицање, нарочито језичког, знања неопходног за ефективно коришћење ових права. Такође, корисници међународне заштите су специфична група, која се суочава са посебним потешкоћама у процесу интеграције, укључујући трауматична искуства, неизвесан правни статус и ограничене финансијске ресурсе. Због тога државе чланице, приликом осмишљавања и примене мера интеграције, морају водити рачуна о овим околностима. Иако је националним законодавцима остављен одређени простор за процену облика и садржине интеграционих мера, то дискреционо право је ограничено циљем Директиве и начелом ефективности (*effet utile*). Ако се интеграција условљава финансијским оптерећењима која корисници заштите реално не могу да поднесу, приступ интеграционим мерама постаје практично недоступан, што није у складу са сврхом члана 34.

Надаље, Суд правде ЕУ је нагласио да је дозвољено да се пропише обавеза полагања испита као инструмента подстицања интеграције, али само ако је ниво захтеваног знања "разумно прилагођен" циљу интеграције и ако постоји могућност ослобођења за лица која могу да докажу да су већ интегрисана. Систематско и аутоматско кажњавање неполагања испита новчаном казном супротно је члану 34, нарочито када износ казне може да доведе до озбиљног финансијског оптерећења. У том контексту посебно је важна оцена пропорционалности као и потреба да се у обзир узму индивидуалне околности, попут прихода, породичне ситуације или здравственог стања. Новчана казна може бити изречена само у изузетним случајевима, када објективни фактори указују на упорно одбијање интеграције. Поред тога, такве санкције не смеју представљати несразмеран или прекомеран финансијски терет за појединца. Модел у којем корисници међународне заштите сами формално сnose трошкове курса и испита, док држава обезбеђује зајам који се отплаћује уколико се испит не положи, ставља лица под међународном заштитом у ризик од значајног задуживања и финансијске несигурности, што је у супротности са циљем да се њихова интеграција олакша, а не отежа. Чињеница да се дуг може отплатити или делимично отписати не мења суштину - сама

поставка да корисник мора да преузме пуне трошкове интеграције неспојива је са чланом 34. На крају, потребно је сагледати контекст права ЕУ системски, укључујући Женевску конвенцију о статусу избеглица, нарочито њен члан 34, према којем државе уговорнице треба, колико је могуће, да олакшају асимилацију и натурализацију избеглица. Из тога произлази да интеграционе мере треба да буду средство укључивања, а не извор додатног финансијског терета.

Линк: [T.G. v. Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid](#)

2. Назив случаја: *К.А.М. против Републике Кипар*

Ознака предмета: C-454/23

Датум доношења одлуке: 27. фебруар 2025.

Чињенице случаја: Подносилац захтева К.А.М, држављанин Марока, поднео је 10. јануара 2019. године захтев за међународну заштиту (захтев за азил) на Кипру. Неколико недеља касније, 28. јануара 2019. године, Канцеларија за борбу против тероризма Републике Кипар доставила је Служби за азил поверљиво писмо у којем се наводи да је подносилац идентификован као особа која је била ангажована у оперативним активностима једне терористичке групе. У истом документу се наводи да је имао више сукоба са полицијским властима у Белгији, Шпанији и Француској, као и да је у Мароку претио да ће бомбардовати Амбасаду Белгије. На основу тих података, кипарске власти су 19. априла 2019. године обавестиле подносиоца да се његов захтев за азил одбија. У одлуци је наведено да, иако постоје озбиљни разлози за веровање да би К.А.М. по повратку у Мароко био изложен прогону због својих политичких уверења, он ипак представља опасност по јавну безбедност и сигурност Републике Кипар, те му се из тог разлога одбија признавање статуса избеглице. Истог дана, подносилац је уложио је жалбу против првостепене одлуке надлежном органу (*Anatheoritiki Archi*), која је 30. јула 2019. године потврдила првостепену одлуку. К.А.М. је затим 14. октобра 2019. године поднео тужбу Управном суду за међународну заштиту (*Διοικητικό Δικαστήριο Διεθνούς Προστασίας*), захтевајући поништење одлуке и наводећи да је поступак вођен на основу поверљивих података којима није имао приступ, што му је онемогућило да се делотворно брани. Сматрао је да национални органи нису пружили доказе да он представља стварну, текућу и озбиљну претњу по безбедност, већ су се ослонили на непроверене или недоступне информације.

У поступку пред Управним судом покренуто је питање усклађености националне праксе са чланом 14. ставом 4(а). и ставом 5.

Директиве 2011/95/ЕУ (тзв. *Qualification Directive*), који омогућавају државама чланицама да ускрате или одузму статус избеглице ако лице представља опасност по безбедност државе или ако је осуђено за посебно тешко кривично дело. Управни суд је упутио претходно питање Суду правде Европске уније ради појашњења неколико спорних аспеката примене ове одредбе. Конкретно, тражено је да Суд разјасни да ли се члан 14. став 4(а). Директиве 2011/95/ЕУ може тумачити тако да обухвата дела или понашање која су почињена ван територије државе чланице и пре уласка подносиоца захтева на њену територију. Поред тога, уколико се тумачи на начин да обухвата наведена дела и понашања ван територије државе чланице, национални суд тражи да Суд правде испита ваљаност саме одредбе члана 14. став 4(а), у светлу члана 78. став 1. Уговора о функционисању Европске уније (УФЕУ), члана 18 Повеље о основним правима Европске уније (који гарантује право на азил) и одредаба Женевске конвенције из 1951. године о статусу избеглица. Коначно, од Суда је затражено и тумачење појма „опасност по безбедност државе“ у смислу члана 14. став 4(а). Директиве 2011/95/ЕУ, како би се утврдило да ли он подразумева искључиво текуће и конкретне претње или може обухватити и понашање које указује на потенцијалну, али не непосредну опасност по безбедност државе чланице.

Став Суда правде ЕУ: Суд правде Европске уније је утврдио да се члан 14. став 4(а). и став 5. Директиве 2011/95/ЕУ Европског парламента и Савета од 13. децембра 2011. године, о стандардима за квалификацију држављана трећих земаља или лица без држављанства као корисника међународне заштите, о јединственом статусу за избеглице или лица која испуњавају услове за супсидијарну заштиту и о садржају додељене заштите, у вези са чланом 78. став 1. Уговора о функционисању Европске уније и чланом 18. Повеље о основним правима ЕУ, морају тумачити на следећи начин: држава чланица може опозвати већ признати статус или одлучити да га не додели када постоје разумни основи за сматрање да лице представља опасност по безбедност те државе чланице у смислу члана 14. став 4(а). наведене директиве, чак и ако се ти разлози заснивају на делима или понашању учињеним пре уласка тог лица на територију те државе. Даље, Суд правде је утврдио да су члан 14. став 4(а). и 5. Директиве о квалификацијама у складу са чланом 78. став 1. Уговора о функционисању Европске уније (УФЕУ) и чланом 18. Повеље о основним правима Европске уније, јер ове одредбе не уводе нове разлоге за искључење из статуса избеглице, већ регулишу опозив или одбијање признавања тог статуса у случајевима када лице представља безбедносни

ризик. Суд је такође потврдио да, према праву Европске уније, лице не престаје да испуњава материјалне услове који се односе на основан страх од прогона у земљи порекла, а од којих зависи признавање статуса избеглице у смислу члана 2(д). Директиве о квалификацијама и члана 1(А). Женевске конвенције, чак и у случајевима када је статус избеглице опозван или одбијен на основу члана 14. став 4. или 5. Директиве о квалификацијама. Суд је нагласио да је у сваком појединачном случају неопходна индивидуална процена, те да надлежни национални орган мора размотрити све релевантне околности.

На крају, Суд правде ЕУ је појаснио да појам „опасност по безбедност државе“ у смислу члана 14. став 4(а). Директиве 2011/95/ЕУ обухвата и унутрашњу и спољну безбедност државе чланице, и може обухватити ситуације у којима лице има везе са терористичким активностима или организацијама које представљају озбиљну претњу. У сваком појединачном случају национални органи морају спровести индивидуалну процену свих релевантних околности, уз поштовање принципа пропорционалности и основних права лица чији се статус преиспитује.

Образложење: Полазећи од систематике Директиве 2011/95/ЕУ, Суд правде ЕУ је најпре разлучио два нивоа анализе: с једне стране, материјалне услове за стицање статуса избеглице (основан страх од прогона у земљи порекла), а с друге стране, мере које држава чланица може повући када лице, иако испуњава те услове, представља озбиљну опасност по безбедност државе. Управо члан 14. Директиве о квалификацијама не мења дефиницију избеглице нити уводи нове разлоге за искључење, већ предвиђа механизме опозива или одбијања признавања статуса у посебним, изузетним ситуацијама.

За разумевање члана 14. став 4(а). кључно је уочити да ова одредба делује "накнадно" у односу на већ постојеће утврђење да лице иначе испуњава услове за признавање статуса избеглице. При томе, опасност по безбедност државе процењује се самостално у односу на материјалне услове за признавање статуса - она не "поништава" постојање основаног страха од прогона, већ држави даје ограничену могућност да, упркос том страху, одбије да формално додели или задржи статус избеглице. На тај начин, Суд јасно раздваја институт искључења из Женевске конвенције (члан 1(Ф)) од режима опозива или одбијања статуса из члана 14. Директиве. Додатно, Суд је нагласио да одредбе члана 14. став 4 а). и 5. представљају дерогацију општег правила из члана 13. Директиве, те се као такве морају тумачити уско и рестриктивно. То

значи да оне не уводе нове разлоге за искључење из статуса избеглице, већ искључиво уређују ситуације у којима држава, из разлога безбедности, може правно ускратити или опозвати признати статус. Суд је при томе истакао да овај механизам одговара изузетку из члана 33. став 2. Женевске конвенције, који дозвољава дерогацију од начела *non-refoulement* у строго ограниченим случајевима ("опасност по безбедност земље" или "посебно тешко кривично дело које представља опасност за заједницу"). Са друге стране, члан 14. Директиве, по мишљењу Суда, није замишљен као дословно преношење тог режима, већ као инструмент уређивања статуса унутар права Уније. Стога није нужно да се приликом примене члана 14. став 4(а). понављају сви услови из члана 33. став 2. Конвенције, већ се од држава захтева да у оквиру права ЕУ, и уз поштовање Повеље, спроведу сопствену, али строгу и индивидуализовану процену опасности.

Иако држава чланица може сматрати да понашање лица, укључујући радње учињене пре уласка на њену територију, указује на озбиљан безбедносни ризик, то ни у једном тренутку не доводи у питање његов статус "избеглице у материјалном смислу". Лице и даље остаје обухваћено заштитом из Женевске конвенције у погледу забране враћања у државу у којој би било изложено прогону или нечовечном, односно понижавајућем поступању. Другим речима, опозив или одбијање формалног статуса не сме резултирати тиме да лице буде изложено протеривању *contra* начела *non-refoulement*.

Додатно, национални органи не могу примењивати члан 14. став 4(а). на основу апстрактних претпоставки или општих процена, већ су дужни да за свако појединачно лице спроведу детаљну, индивидуалну анализу, која обухвата природу и тежину прошлог понашања, протек времена, евентуалну дерадикализацију, као и све друге релевантне околности. Ова процена мора бити утемељена на довољно поузданим информацијама, а не само на нејасним безбедносним индицијама.

Коначно, овако схваћен члан 14. Директиве о квалификацијама представља покушај да се помире две групе интереса: легитимна потреба држава чланица да се заштите од стварних безбедносних претњи и обавеза да се у потпуности поштују основна права лица која траже међународну заштиту.

Линк: [K.A.M. v. Republic of Cyprus](#)

3. Назив случаја: *А.Н. против Министарства унутрашњих послова Чешке Републике (Krasiliva)*

Ознака предмета: C-753/23

Датум доношења одлуке: 27. фебруар 2025.

Чињенице случаја: Украјинска држављанка А.Н., ушла је на територију Европске уније у јулу 2022. године, након избијања оружаног сукоба у Украјини. Дана 19. јула 2022. године поднела је захтев за привремену заштиту у Савезној Републици Немачкој. Два месеца касније, у септембру 2022. године, поднела је нови, идентичан захтев у Чешкој Републици. Министарство унутрашњих послова Чешке Републике одбило је њен захтев као недопуштен, позивајући се на националну одредбу којом се прописује да се захтев за дозволу боравка из основа привремене заштите може одбити ако је лице већ поднело или добило такву заштиту у другој држави чланици. Подносиатељка је уложила тужбу пред Градским судом у Прагу (*Městský soud v Praze*), који је поништио одлуку Министарства и навео да је национално законодавство у супротности са правом Европске уније. Суд је нагласио да су разлози за искључење из привремене заштите исцрпно набројани у члану 28 Директиве 2001/55/ЕЗ о минималним стандардима за давање привремене заштите, и да међу њима не постоји могућност одбијања захтева само зато што је претходно поднет у другој држави чланици. Министарство унутрашњих послова је затим уложило жалбу Врховном управном суду (*Nejvyšší správní soud*), који је покренуо поступак за претходно питање пред Судом правде Европске уније. Национални суд је затражио појашњење: 1. Да ли члан 8. став 1. Директиве 2001/55/ЕЗ спречава државу чланицу да прогласи недопуштеним захтев за дозволу боравка на основу привремене заштите ако је странац већ поднео или добио такав статус у другој држави чланици; 2. Да ли лице које тражи привремену заштиту има право на делотворно правно средство у смислу члана 47 Повеље о основним правима ЕУ против одлуке којом се његов захтев одбија као недопуштен.

Став Суда правде ЕУ: Суд правде Европске уније је утврдио да се члан 8. став 1. Директиве о привременој заштити, мора тумачити на тај начин да спречава национално законодавство према којем се издавање дозволе боравка одбија лицу које ужива привремену заштиту у складу са Одлуком Савета (ЕУ) 2022/382 од 4. марта 2022. године, којом се утврђује постојање масовног прилива расељених лица из Украјине у смислу члана 5 наведене директиве и уводи режим привремене заштите, ако је то лице већ поднело, али још није добило, дозволу боравка у другој држави чланици. Даље, Суд је утврдио да се члан 8. став 1. Директиве 2001/55/ЕЗ, тумачен у светлу члана 47. Повеље о основним правима Европске

уније, мора разумети тако да лице које ужива привремену заштиту на основу те директиве има право на делотворни правни лек пред судом против одлуке којом се одбацује као недопуштен његов захтев за дозволу боравка у смислу члана 8 наведене Директиве.

Образложење: Циљ Директиве 2001/55/EЗ је да омогући координисан и солидарни одговор држава чланица на масован прилив расељених лица, као и да се њеним активирањем не успоставља "систем прве државе пријема", већ јединствен и усклађен режим привремене заштите који важи у целој Унији. Према ставу Суда, ниједна одредба ове директиве не предвиђа да подношење захтева у једној држави чланици спречава лице да поднесе нови захтев у другој, нити да државе могу уводити национална правила која би такво ограничење подразумевала. Став (рецитал) 16 преамбуле Одлуке Савета (ЕУ) 2022/382/ЕУ, којом је 4. марта 2022. године утврђено постојање масовног прилива расељених лица из Украјине и уведен режим привремене заштите изричито признаје право украјинских држављана да се, након уласка на територију Уније, слободно крећу унутар ЕУ током првих 90 дана и да изаберу државу чланицу у којој ће користити привремену заштиту. Из тога произлази да државе чланице морају уважавати слободу избора лица која потпадају под овај режим и да не могу ограничити приступ заштити позивајући се на претходне захтеве у другој држави. Поред тога, државе чланице ЕУ су се, након активирања механизма привремене заштите за Украјину, споразумно одлучиле да не примењују члан 11. Директиве 2001/55/EЗ, који иначе предвиђа обавезу повратка у прву државу у којој је поднет захтев. Стога, у конкретном контексту, није дозвољено одбијање захтева само на основу претходне пријаве у другој држави, јер би то било супротно заједничком приступу на нивоу ЕУ и духу солидарности који директива утврђује. С друге стране, државе чланице имају право да провере да ли подносилац заиста спада у категорије лица обухваћене Одлуком 2022/382 и да ли му је већ издат документ о боравку у другој држави, али та провера не може довести до аутоматског одбијања захтева. Национални органи морају, у сваком појединачном случају, размотрити све релевантне чињенице и омогућити подносиоцу да докаже свој статус и потребу за заштитом у држави по сопственом избору. Када је реч о праву на делотворни правни лек, члан 47 Повеље о основним правима ЕУ непосредно је применљив у ситуацијама када се појединцу ускраћује право које му признаје право Уније. Како члан 8. став 1. Директиве 2001/55/EЗ обавезује државе да издају дозволе боравка за све време трајања привремене заштите и за ту сврху обезбеде званичне документе, право на

добиање такве дозволе представља право гарантовано правним поретком Европске уније. Из тога следи да свако лице које ужива или тражи привремену заштиту мора имати приступ ефикасном судском средству којим може оспорити одлуку о одбијању свог захтева. Сходно томе, право тих лица на дозволу боравка и на добијање потврде о том статусу представља право загарантовано правним поретком Европске уније, што подразумева да свако одбијање таквог захтева мора бити подложно судској контроли ради обезбеђивања ефективне судске заштите.

Линк: [A.N. v Ministerstvo vnitra](#)

4. Назив случаја: *В.П. против Националне дирекције за странце (Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság)*

Ознака предмета: C-247/23

Датум доношења одлуке: 13. март 2025.

Чињенице случаја: В.П. је трансродни мушкарац из Ирана који је у Мађарској 2014. године добио статус избеглице због прогона на основу свог родног идентитета. Према приложеним медицинским, психијатријским и гинеколошким потврдама, иако је подносилац захтева рођен као лице женског пола, његов родни идентитет је мушки. Ипак, подносилац је у регистру, који садржи идентификационе податке укључујући и ознаку пола лица којима је признат статус избеглице, био евидентиран као особа женског пола. Године 2022, В.П. се обратио надлежном органу за азил - мађарској Националној дирекцији за странце (*Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság*) са захтевом да, на основу члана 16. Опште уредбе ЕУ о заштити података о личности (*GDPR*), изврши исправку података у службеној евиденцији, односно да измени ознаку пола у регистру како би био наведен као мушкарац и да промени његово лично име. Уз захтев је приложио и лекарске налазе који потврђују његов трансродни идентитет. Национална дирекција за странце је, међутим, решењем од 11. октобра 2022. одбила овај захтев, уз образложење да В.П. није доказао да је обавио операцију промене пола, а да приложени налази само констатују његов трансродни идентитет, али не и на спроведену хируршку промену. В.П. је против таквог решења поднео тужбу Вишем суду у Будимпешти (*Fővárosi Törvényszék*), тврдећи да трансродни идентитет подразумева промену родног идентитета, те да достављена медицинска документација потврђује ту промену. Поред тога, В.П. је истакао да, према пракси Европског суда за људска права (ЕСЉП), захтев за извођење операције промене пола не сме бити услов за признавање промене родног идентитета, и да више држава

чланица признаје такву промену на основу изјаве самог лица. Национални суд је указао да мађарски закони не предвиђају поступак ни услове за правно признање промене рода или имена за лица која нису мађарски држављани (попут избеглица). Виши суд у Будимпешти одлучио је да упути претходно питање Суду правде Европске уније ради тумачења следећих правних питања: Да ли члан 16. GDPR-а мора бити тумачен тако да обавезује надлежни орган да изврши исправку личних података појединца, укључујући податак о полу, када је дошло до промене тог податка након његовог првобитног евидентирања, у складу са обавезом тачности прописаном у члану 5. став 1(д). GDPR-а?; Уколико је одговор на прво питање потврдан, да ли члан 16. GDPR-а подразумева да лице које подноси захтев за исправку податка о полу мора доставити доказе у прилог свом захтеву? Уколико је одговор на друго питање такође потврдан, да ли члан 16. GDPR-а подразумева да лице које подноси такав захтев мора доказати да је извршило операцију промене пола?

Став Суда правде ЕУ: Суд правде Европске уније дао је јасан одговор у корист права подносиоца захтева. У својој пресуди, Суд је утврдио да се одредбе GDPR-а (нарочито члан 16 - право на исправку података) морају тумачити тако да: Надлежни орган који води јавни регистар (попут регистра лица под међународном заштитом) дужан је да, без непотребног одлагања, исправи личне податке који се односе на родни идентитет лица ако су ти подаци нетачни. Суд правде ЕУ указује да се члан 16. Уредбе 2016/679 мора тумачити тако да, ради остваривања права на исправку личних података који се односе на родни идентитет физичког лица, а који се налазе у јавном регистру, од тог лица може бити захтевано да достави релевантне и довољне доказе, који се могу оправдано тражити, у циљу доказивања да су наведени подаци нетачни. Међутим, држава чланица не може, ни под каквим околностима, у оквиру административне праксе, условљавати остваривање овог права достављањем доказа о хируршкој промени пола.

Образложење: Полазећи од одредаба Опште уредбе о заштити података (GDPR), важно је истаћи значај начела тачности (члан 5. став 1(д) у контексту члана 16. GDPR-а који прописује право субјекта података да без неоправданог одлагања добије исправку нетачних или допуну непотпуних личних података. Поред тога овај члан се мора сагледати и у контексту става (рецитала) 59 Преамбуле GDPR. Процена тачности података мора бити вршена у односу на сврху њиховог прикупљања, а да редовно ажурирање тих података представља суштински елемент заштите лица на које се односе. Информације о родном идентитету трансродне особе

представљају личне податке у смислу GDPR-а, јер се односе на идентификовано физичко лице и подлежу обради у јавном регистру. У том контексту, надлежни орган мора узети у обзир родни идентитет који лице има у тренутку регистрације, а не онај који му је додељен при рођењу. У погледу захтева за доказима, Суд је указао да члан 16. GDPR-а не прецизира врсту доказа коју руковалац података може захтевати. Међутим, евентуално ограничење права на исправку може бити оправдано искључиво у складу са чланом 23. GDPR-а, и то под условом да је утемељено у закону, да поштује основна права и слободе, као и да је неопходно и сразмерно у демократском друштву. У овом контексту, Суд је закључио да мађарска административна пракса, која условљава исправку података о родном идентитету достављањем доказа о хируршкој промени пола, није усклађена са GDPR-ом. Такав захтев нарушава суштину права на физички интегритет и на поштовање приватног живота, јер условљава признање родног идентитета спровођењем медицинског третмана који лице евентуално не жели. У том смислу, Суд се позвао и на праксу Европског суда за људска права (предмет *X и Y против Румуније* из јануара 2021), потврђујући да државе не могу условљавати правно признање трансродног идентитета обавезом хируршке интервенције. Поред тога, такав услов није ни неопходан ни сразмеран ради обезбеђивања поузданости и усклађености јавног регистра азила, јер медицински сертификат, укључујући и психијатријску дијагнозу, може представљати релевантан и довољан доказ у том погледу. Истовремено, државе чланице могу захтевати да подносилац достави разумне, релевантне и довољне доказе како би показао да су подаци у регистру нетачни. Такви докази могу, али не морају бити медицинске или психијатријске потврде, а свака административна пракса која подразумева аутоматско одбијање у одсуству доказа о операцији противна је праву ЕУ.

Линк: [VP v Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság](#)

5. Назив случаја: *Савезна канцеларија за азил (Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl) v A.H.*

Ознака предмета: C-17/23

Датум доношења одлуке: 27. март 2025.

Чињенице случаја: А.Н., држављанин Авганистана и припадник пауштунске етничке групе из провинције Лагман (Авганистан), поднео је захтев за међународну заштиту у Аустрији 4. новембра 2015. године, тврдећи да му у Авганистану прети опасност од прогона због учешћа у крвној освети усмереној против лица

повезаних са његовим оцем, услед имовинског спора у вези са пољопривредним земљиштем између његовог оца и очевих рођака. А.Н. је навео да су његов отац и брат убијени од стране очевих рођака као део те крвне освете. Одлуком од 21. јуна 2017. године, Савезна канцеларија за имиграције и азил (*Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl - BFA*) одбила је тај захтев, образлажући да је одлазак А.Н. из Авганистана био искључиво мотивисан његовом жељом да побољша своју економску и друштвену ситуацију, те да су подаци које је доставио о ризику од прогона неосновани. А.Н. је уложио жалбу, а Савезни управни суд је одлуком од 26. јула 2022. године уважио жалбу и признао му статус избеглице. Савезни управни суд (*Bundesverwaltungsgericht*) је утврдио да су наводи о разлозима због којих А.Н. страхује од прогона у својој земљи порекла доказани, и да би његов повратак у ту земљу значио да је изложен ризику од напада или убиства од стране очевих рођака због породичне повезаности са оцем, без разумне могућности да очекује заштиту од авганистанских власти. Поред тога, ако би А.Н. покушао да се настани у другом региону своје земље порекла, постојала би опасност да не би могао да задовољи своје основне животне потребе. Савезна канцеларија за азил је уложила ванредни правни лек по основу повреде права (ревизију) пред Врховним управним судом Аустрије (*Verwaltungsgerichtshof*), тврдећи да се припадност породици која је мета крвне освете не може квалификовати као "припадност посебној друштвеној групи" у смислу члана 10. став 1(д). ревидиране Директиве о квалификацијама. Врховни управни суд је одлучио да упути претходно питање Суду правде Европске уније, тражећи тумачење да ли се члан 10. став 1(д). ревидиране Директиве о квалификацијама мора тумачити тако да се подносилац захтева за међународну заштиту, који је мета крвне освете у земљи порекла због статуса члана породице укључене у имовински спор, може сматрати припадником "посебне друштвене групе". Додатна питања која су постављена су који су критеријуми приликом оцене да постоји "посебан идентитет" као и да ли се приликом утврђивања да ли друштво које окружује групу перципира ту групу као "различиту", односно "посебну" у смислу члана 10. став 1(д). Директиве 2011/95/EУ ("*group has a distinct identity in the relevant country*"), да ли се мора полазити од гледишта актера прогона или од гледишта целокупног друштва или значајног дела становништва дотичне државе или њеног дела?

Став Суда правде ЕУ: Суд правде ЕУ је јасно указао да се члан 10. став 1д). Директиве 2011/95/EУ Европског парламента и Савета од 13. децембра 2011. године о стандардима за квалификацију

држављана трећих земаља или лица без држављанства као корисника међународне заштите, о јединственом статусу за избеглице или лица која испуњавају услове за супсидијарну заштиту, као и о садржају додељене заштите, мора тумачити на тај начин да подносилац захтева за међународну заштиту, који је у својој земљи порекла на мети крвне освете због тога што припада породици умешаној у имовински спор, не може само из тог разлога бити сматран лицем које припада "посебној друштвеној групи" у смислу те одредбе. Другим речима, сам ризик од крвне освете услед породичне везе није довољан да би се испунио услов постојања посебне друштвене групе као основе прогона за добијање избегличког статуса. Суд је истакао да се, у складу са чланом 10. став 1(д). наведене директиве, једна група може сматрати "посебном друштвеном групом" само уколико су испуњена два кумулативна услова: 1. чланови посебне групе морају делити најмање "урођену карактеристику", "заједничко порекло које се не може променити", или "карактеристику или уверење које је толико суштинско за идентитет или савест особе да се она не сме приморавати да га се одрекне"; 2. та група мора имати посебан идентитет у држави порекла "јер је друштво у окружењу перципира као различиту (посебну)" (*К. и L. против Државног секретара за правосуђе и безбедност*, C-646/21, од 11. јуна 2024). Суд је додатно подсетио да, приликом појединачне процене захтева, ако надлежни орган утврди да подносилац не испуњава услове за признање статуса избеглице, сходно члану 10. став 1(д). Директиве 2011/95/EУ, тај орган је обавезан да испита да ли подносилац испуњава услове за пружање супсидијарне заштите, уколико би у држави порекла био изложен стварном ризику од озбиљне штете, која укључује смртну казну, погубљење, мучење, нељудско или понижавајуће поступање или кажњавање. Суд је нагласио да, с обзиром на то да не постоји разлика у погледу тога да ли штету наноси државни или недржавни актер, озбиљна штета обухвата и стварну претњу да ће подносилац бити убијен или изложен актима насиља од стране члана своје породице или заједнице, без обзира на мотиве који стоје иза таквих радњи.

Образложење: Суд правде ЕУ је у својој анализи навео да чланови једне породице, због породичних веза које потичу из биолошког сродства, усвојења или брака, деле "урођену карактеристику" или "заједничко порекло које се не може променити". Чињеница да су чланови породице, нарочито мушкарци и дечаци, изложени крвној освети која се преноси с генерације на генерацију по мушкој линији, спада у то заједничко порекло које се не може променити, представља додатну заједничку одлику тих лица. У погледу услова

који се тиче посебног идентитета те групе у држави порекла, "због тога што је друштво у окружењу перципира као различиту (посебну)", он се мора ценити у вези с тим како друштво у окружењу посматра ту групу, а не одвојено или независно од тога. Осим тога, држава чланица мора утврдити шта се у конкретном случају сматра "друштвом у окружењу" - да ли је то целокупна територија или становништво државе порекла, или само одређени њен део. Поред тога, "припадност одређеној друштвеној групи" утврђује се независно од ризика од прогона коме су чланови те групе изложени у држави порекла. У том смислу, поимање само неколицине појединаца који су део друштва у окружењу није довољна. Група мора бити перципирана као различита (посебна) од стране друштва у окружењу у целини, односно од значајног дела појединаца који чине то друштво, а не само од стране појединачних актера. У погледу крвне освете, перцепција жртава о сопственој различитости, односно посебности, није одлучујућа, јер сама по себи не значи да друштво у окружењу групу коју те особе чине заједно доживљава као посебну, како то захтева члан 110. став 1д). прерађене Директиве о квалifikацији. Сходно томе, Суд правде ЕУ је нагласио да је суштинско питање да ли друштво у окружењу као целина, нарочито имајући у виду преовлађујуће друштвене, моралне или правне норме у држави порекла, ту групу перципира као посебну. Када је реч о конкретном случају, Суд правде је навео да, подложно провери од стране суда који је упутио претходно питање, из достављених списка предмета не произлази да групу коју чине чланови одређене породице, који су мета крвне освете настале због имовинског спора, у њиховој држави порекла као различиту перципира не само друга страна у спору, већ и друштво у окружењу у целини. На крају, Суд правде ЕУ је становишта да супсидијарна заштита представља допунски вид међународне заштите намењен лицима која, иако не испуњавају критеријуме за издавање избегличког статуса, би повратком у земљу порекла била изложена стварном ризику од "озбиљне повреде" у смислу члана 15. наведене Директиве. Под појмом озбиљне повреде, како је прописано у члану 15(а). и (б), подразумевају се: смртна казна или погубљење, као и мучење, нечовечно или понижавајуће поступање или кажњавање. Кључно је да правни поредак Европске уније, у контексту супсидијарне заштите, не прави разлику у погледу извора претње - односно, није релевантно да ли озбиљну повреду проузрокује државни орган или недржавни актери. Сходно томе, реална опасност да подносилац захтева буде убијен или изложен актима тешког насиља од стране чланова сопствене породице или заједнице, без обзира на мотиве, потпада под појам "озбиљне повреде" у смислу Директиве. У том смислу, уколико национални

орган утврди да је лице, попут А.Н, мета вишегенерацијске крвне освете у држави порекла и да државне власти нису у стању да му обезбеде ефективну заштиту, такав подносилац захтева испуњава услове за одобрење супсидијарне заштите. Ова врста заштите омогућава избегавање повратка у околности у којима би лице било изложено смртној опасности или поступању супротном основним правима и достојанству личности, без потребе да се доказује припадност некој посебној друштвеној групи у смислу члана 10. став 1(д). исте Директиве.

Линк: [Federal Office for Immigration and Asylum \(Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl, BFA\) v AN \[Laghman\]](#)

6. Назив случаја: *Б.Ф. против Републике Кипар*

Ознака предмета: C-283/24

Датум доношења одлуке: 3. април 2025.

Чињенице случаја: Б.Ф., држављанин Либана, поднео је захтев за међународну заштиту на Кипру 4. септембра 2018. године. Подносилац захтева је тврдио да је био жртва мучења од стране либанских обавештајних служби и војних органа због свог политичког ангажмана и учешћа у паравојном крилу једне либанске политичке странке. Додао је да је био изложен претњама и покушају убиства, те да страхује да би, у случају повратка у Либан, био ухапшен и осуђен на затворску казну или чак на смртну казну. Решењем од 7. фебруара 2022. године, надлежни орган за азил одбио је његов захтев за азил, закључивши да не постоји основан страх од прогона или ризик од озбиљне штете у случају повратка у Либан. Орган је сматрао да су искази које је Б.Ф. дао током више интервјуа били недоследни, противречни и нејасни. Подносилац захтева је уложио жалбу против те одлуке пред Управним судом за међународну заштиту на Кипру (Dioikitiko Dikastirio Diethnous Prostrasias). Управни суд је констатовао да наводи Б.Ф. о политичком, верском и расном прогону којем је наводно био изложен од стране обавештајних служби у Либану, нису били логички доследни, уверљиви нити чврсто утемељени. Истовремено је суд истакао да се у оквиру појединачне оцене захтева за азил мора узети у обзир и рањивост подносиоца захтева, јер таква рањивост може утицати на доследност његових исказа и на његову веродостојност. Суд је такође приметио да орган за азил није спровео никакво медицинско или психолошко вештачење подносиоца захтева у вези са знацима прогона или озбиљне штете коју је тврдио да је претрпео, нити у вези са траговима мучења или других тешких облика физичког или психичког насиља. Суд је

оценио да, у недостатку спроведеног лекарског прегледа подносиоца захтева, није могуће извршити процену његове веродостојности, што представља суштински елемент пуне и „*ex nunc*“ анализе захтева за међународну заштиту коју суд прве инстанце мора спровести у складу са чланом 46. став 3. преправљене Директиве 2013/32. Управни суд је даље навео да, у складу са важећим националним правом, како је потврдио и Врховни суд Кипра у својој скоријој пракси, Управни суд није овлашћен да самостално наложи спровођење таквог медицинског прегледа, јер је искључиво орган за азил надлежан да упути подносиоца захтева на медицинско вештачење. У таквим условима, Управни суд је могао само да упути питање органу за азил у вези са разлозима због којих такво вештачење није спроведено и, по потреби, да поништи спорну одлуку уколико је дошло до повреде члана 15. националног Закона о избеглицама. Сходно томе, Управни суд је застао са поступком и упутио претходно питање Суду правде ЕУ, тражећи тумачење члана 46. став 1. и 3. Директиве 2013/32 у вези са обавезом индивидуалне процене из члана 4. став 3ц). Директиве 2011/95, обавезом сарадње из члана 4. став 1. Директиве 2011/95 и обавезом лојалне сарадње из члана 4. став 3. Уговора о ЕУ. Питања које је упутио гласила су: да ли се наведени члан Директиве мора тумачити на тај начин да, уколико у националном праву не постоји изричита одредба која националном суду даје могућност да упути подносиоца захтева за азил на лекарски преглед, тај суд ипак може да изведе своје овлашћење да изда налог за такав преглед директно из члана 46. Директиве, уколико сматра да је такав преглед неопходан ради спровођења потпуне и *ex nunc* оцене захтева за међународну заштиту? Затим, да ли се исти члан, у недостатку изричите одредбе националног права којом се националном суду омогућава да упути подносиоца захтева за азил на лекарски преглед, и последично, у одсуству изричитог законског механизма на располагању суду у вези са упућивањем на лекарске прегледе, мора тумачити тако суд има овлашћење (директно на основу члана 4(6) да се обрати надлежном органу (који је уједно и страна у поступку пред тим судом), како би тај орган, по аналогiji, применио механизам прописан чланом 18. Директиве 2013/32 и обезбедио националном суду лекарски преглед подносиоца захтева? Поред тога, да ли се члан 46. став 3. Директиве 2013/32, тумачен у светлу члана 47. Повеље, мора тумачити тако да су средства за спровођење потпуне и *ex nunc* оцене захтева за међународну заштиту ствар процесне аутономије држава чланица? И на крају, да ли се исти члан мора тумачити тако да, у случајевима када се утврди да не постоје адекватни механизми за спровођење индивидуалне, потпуне и *ex nunc* оцене предвиђене

чланом 46. став 3. Директиве 2013/32, гаранције садржане у тим одредбама могу бити испуњене тиме што национални суд има овлашћење да поништи одлуку којом се одбија захтев за међународну заштиту?

Став Суда правде ЕУ: Члан 46. став 3. Директиве 2013/32/ЕУ Европског парламента и Савета од 26. јуна 2013. године о заједничким поступцима за одобравање и укидање међународне заштите (Директива о поступцима за добијање азила), тумачен у светлу члана 47. Повеље о основним правима Европске уније и члана 4. став 3. Уговора о Европској унији, мора се тумачити тако да, ради испуњења захтева о пуној и *ex nunc* оцени која је прописана тим чланом 46. став 3. национални суд првог степена који одлучује по тужби против одлуке надлежног органа којом се одбија захтев за међународну заштиту, мора имати овлашћење да наложи обављање лекарског прегледа подносиоца захтева за међународну заштиту, ако сматра да је такав преглед неопходан или релевантан ради оцене тог захтева.

Образложење: Суд правде Европске уније је најпре истакао да члан 46. став 3. прерађене Директиве 2013/32/ЕУ одређује опсег права на делотворни правни лек тако што прописује обавезу држава чланица да обезбеде да суд или трибунал који разматра жалбу изврши потпуну и *ex nunc* оцену чињеница и правних питања, укључујући, по потреби, и оцену потребе за међународном заштитом у складу са прерађеном Директивом о квалификацији. Правно на делотворни правни лек мора бити утврђено на начин који је у складу са чланом 47. Повеље о основним правима Европске уније. Позивајући се на претходну пресуду у предмету *CV против Ministerstvo vnitra České republiky* (C-406/22, од 4. октобра 2024), Суд је потврдио да, у складу са чланом 46. став 3. Директиве 2013/32/ЕУ, државе чланице морају уредити жалбене поступке тако да суд или трибунал могу разматрати све чињенице и правна питања неопходна за актуелну оцену конкретног случаја. Израз *ex nunc* у контексту ове Директиве означава обавезу суда да, по потреби, у своју оцену укључи и нове доказе који су настали након доношења спорне административне одлуке. Такав приступ омогућава темељну и свеобухватну анализу захтева за азил, без враћања предмета надлежном органу, али и у најкраћем могућем року, у складу са разлозима наведеним у ставу 18. преамбуле прерађене Директиве 2013/32/ЕУ. Национални суд мора разматрати како доказе које је надлежни орган узео у обзир или је морао узети у обзир, тако и доказе који су се појавили након доношења те одлуке. Имајући у виду своју дотадашњу праксу, Суд правде ЕУ је закључио да национално законодавство које не овлашћује

национални суд првог степена да нареди обављање лекарског прегледа, уз сагласност подносиоца захтева, а где тај суд сматра да је такав преглед нужен или релевантан за оцену основаности захтева, није у складу са захтевом за пуну и *ex nunc* оцену која произлази из члана 46. став 3. Директиве 2013/32/EУ. Исто тако, национални прописи који овлашћују национални суд да само поништи негативну одлуку одлучујућег органа због пропуста да се подносилац захтева упуту на лекарски преглед, такође нису у складу са захтевом пуне и *ex nunc* оцено из члана 46. став 3. Директиве, чак и ако такво поништење доводи до новог разматрања предмета од стране административног органа. Ово из разлога јер се тиме нарушава сама суштина обавезе националног суда државе чланице да спроведе потпуну оцену захтева, без потребе да се предмет враћа надлежном органу, што пак није у складу са циље брзог и делотворног поступања по захтевима за међународну заштиту који Директива 2013/32/EУ има за циљ да обезбеди. Даље, Суд је утврдио да су правила о спровођењу лекарских прегледа у Директиви 2013/32/EУ уређена искључиво у члану 18, који се примењује само у оквиру поступка пред административним органом, а не и пред судом. У одсуству правила ЕУ о овом питању, и у складу са принципима аутономије, једнакости и ефективности, свака држава чланица мора прописати детаљна процесна правила за такве прегледе, која не смеју бити мање повољна од правила која се примењују у упоредивим националним поступцима и не смеју онемогућити или прекомерно отежати остваривање права на ефективно правно средство. Национални суд мора имати могућност да нареди лекарски преглед уколико постоје конкретни докази који указују на то да здравствене тегобе подносиоца могу бити последица трауматичног догађаја из земље порекла, и, уопштено, увек када је такав преглед потребан или релевантан за оцену стварне потребе подносиоца за међународном заштитом. Суд правде ЕУ је нагласио да начин обављања лекарског прегледа мора бити усклађен са основним правима загарантованим Повељом ЕУ, нарочито са правом на људско достојанство и поштовање приватног и породичног живота. На крају, Суд правде је такође прецизирао да није неопходно да национални суд самостално ангажује здравственог стручњака ради спровођења прегледа и достављања лекарског налаза, већ је довољно да може наложити одлучујућем органу да организује преглед и у кратком року достави налаз суду, чиме се у оба случаја обезбеђује приступ релевантним доказима. Коначно, Суд правде је нагласио да је на националном суду који поставља претходно питање да, у највећој могућој мери, тумачи национално законодавство у складу са захтевом пуне и *ex nunc* оцено, а уколико такво тумачење није могуће, обавезан је да

занемари супротне одредбе националног права и примени право ЕУ, конкретно члан 46. став 3. прерађене Директиве, који има директно дејство.

Линк: [B.F. v Kypriaki Dimokratia](#)

7. Назив случаја: *К.Л. против Одељења за миграције при Министарству унутрашњих послова Републике Литваније*

Ознака предмета: C-63/24

Датум доношења одлуке: 30. април 2025.

Чињенице случаја: К.Л, држављанин треће земље који је 17. фебруара 2022. године прешао границу између Белорусије и Литваније, поднео је захтев за азил у Литванији. У захтеву је навео да је у својој земљи порекла три пута незаконито осуђиван због свог политичког деловања у опозицији, те да је напустио земљу након што су органи реда започели испитивање других лица, јер је био убеђен да се против њега припрема нови кривични поступак због организовања демонстрација и ширења политичких информација. Миграциони департман је утврдио да је подносилац захтева формално испуњавао услове за стицање статуса избеглице у Литванији, имајући у виду да је његова јавна критика власти у држави порекла могла представљати основ за прогањање, као и да би, због својих објава на друштвеним мрежама, по повратку вероватно био ухапшен и кривично гоњен. Ипак, имајући у виду претходне кривичне поступке и изречене санкције, Миграциони департман је оценио да је лице учинило дела која се могу квалификовати као "озбиљно неполитичко кривично дело" у смислу члана 88. став 2. и 3. Закона о правном статусу странаца Литваније. Одлуком од 16. јануара 2023. године, департман за миграције је одбио захтев за азил и уместо тога издао привремену дозволу боравка, уз образложење да лице не може бити враћено у државу порекла због ризика од прогона због својих политичким уверењима. Регионални управни суд у Вилњусу (*Vilniaus apygardos administracinis teismas*) одбацио је жалбу подносиоца против те одлуке 30. марта 2023. године. К.Л. је поднео жалбу Врховном управном суду Литваније (*Lietuvos vyriausiosios administracinis teismas*), позивајући се на то да се искључење из статуса избеглице на основу члана 12. став 2(б). Директиве о квалификацији 2011/95/ЕУ више не може применити јер је он већ издржао изречену казну због дела због којег му је ускраћен статус избеглице. При томе се позвао и на документацију Високог комесара Уједињених нација за избеглице (УНХЦР). Са друге стране, Министарство за миграције, полазећи од става да појам „озбиљно неполитичко

кривично дело" није прецизно дефинисан ни у Директиви 2011/95/EУ ни у литванском законодавству, ослонило се, прво, на документ Европске службе за подршку у области азила (EASO) из децембра 2021. године, под насловом "Практични приручник EASO о искључењу због озбиљних (неполитичких) кривичних дела", ради класификације једног од дела које је починио К.Л. као "озбиљног неполитичког кривичног дела", и, друго, на страницу 35 EASO-овог приручника из јануара 2017. године, под насловом "Практични приручник EASO: Искључење", како би закључило да, у случајевима када је подносилац захтева за међународну заштиту већ издржао казну, надлежни орган има дискреционо овлашћење у погледу примене члана 12. став 2(б). Директиве 2011/95/EУ. Врховни управни суд Литваније застао је са поступком и упутио следеће претходно питање Суду правде ЕУ: "Да ли се члан 12(2)(б) Директиве 2011/95/EУ, тумачен у вези са чланом 18. Повеље о основним правима Европске уније, мора тумачити тако да, приликом процене да ли радње лица које иначе испуњава критеријуме за добијање статуса избеглице потпадају под разлоге за искључење из тог статуса, предвиђене у члану 12. став 2(б). наведене директиве, постоји обавеза узимања у обзир чињенице да је то лице већ издржало казну која му је изречена, да му је додељено помиловање или амнестија, или било које друге сличне околности?"

Став Суда правде ЕУ: Суд правде ЕУ (Треће веће) донео је одлуку 30. априла 2025. године, у поступку поводом претходног питања без мишљења општег правобраниоца. Узимајући у обзир да у предмету К.Л. питања помиловања или амнестије нису била актуелна, Суд је делимично преобликовао постављено питање и усмерио га на значај издржавања изречене казне од стране тражиоца азила. Суд правде ЕУ био је става да се члан 12. став 2(б). Директиве 2011/95/EУ, сагледан у светлу члана 18. Повеље о основним правима Европске уније, мора тумачити тако да, при разматрању да ли поступци подносиоца захтева (који иначе испуњава услове за одобрење азила) спадају под основ за искључење из избегличког статуса према члану 12. став 2(б), надлежни органи државе чланице морају узети у обзир чињеницу да је тај тражилац издржао казну која му је била изречена за почињена дела. Међутим, та чињеница, сама по себи, не спречава да подносилац, у датом случају, буде искључен из избегличког статуса на основу наведене одредбе Директиве.

Образложење: Првенствено, када је реч о квалификацији дела у овом контексту, Суд правде ЕУ истиче да тежина дела може бити различито оцењена у тренутку извршења и у каснијој фази када се

цени захтев за међународну заштиту. Због тога су личне и временске околности подносиоца захтева, укључујући рехабилитацију, битне за тренутну оцену. У погледу подносилаца захтева за међународну заштиту који су већ издржали изречену казну, Суд правде ЕУ је истакао да се искључење таквог лица из избегличког статуса не може оправдати циљем да се спречи да то лице избегне кривичну одговорност за почињено дело, јер је казна већ извршена. Истовремено, чињеница да је лице у одређеном тренутку живота извршило озбиљна дела не може трајно учинити то лице недостојним међународне заштите, јер би такав приступ занемарио могућност рехабилитације. Одлука о искључењу подносиоца захтева за избеглички статус се не може донети аутоматски, већ је по члану 12. став 2(б). Директиве о квалификацијама неопходно да надлежни орган спроведе индивидуалну оцену чињеница и околности конкретног случаја, како би утврдио да ли постоје озбиљни разлози за веровање да почињена дела подносиоца представљају основ за искључење. Поред тога, у складу са чланом 18 Повеље о основним правима ЕУ, право на азил гарантује се уз пуно поштовање Женевске конвенције, која представља основни инструмент у области заштите избеглица. Према томе, тумачење Директиве 2011/95/ЕУ мора бити у складу са одредбама и духом Конвенције, а посебан значај се придаје тумачењима и смерницама УНХЦР-а. Суд правде ЕУ је додатно нагласио да се искључење из избегличког статуса у складу са чланом 12. став 2(б). Директиве 2011/95/ЕУ не условљава тиме да лице представља тренутну претњу за државу чланицу у којој тражи заштиту, нити зависи од примене теста сразмерности који би поново захтевао оцену тежине почињених дела. Истовремено, узимање у обзир чињенице да је лице одслужило казну није искључено приликом утврђивања да ли се на подносиоца односи основ за искључење. Сходно томе, чињеница да је подносилац захтева за међународну заштиту издржао казну представља елемент који надлежни орган државе чланице мора нужно узети у обзир приликом разматрања свих специфичних околности конкретног случаја. Међутим, та околност сама по себи не спречава примену клаузуле о искључењу на основу члана 12. став 2(б). наведене Директиве. Суд правде је додао да је одслужена казна само једна од више релевантних околности, које треба узети у обзир при утврђивању да ли се та клаузула има применити на конкретног подносиоца, те образложио да је ради процене озбиљности дела, потребно да надлежни орган посебно размотри: природу и врсту извршеног дела, запрећену и изречену казну, проток времена од извршења кривичног дела, понашање лица током тог периода, као и исказано кајање или преиспитивање сопствених поступака. Ови

критеријуми морају се размотрити кумулативно, како би се осигурала правична и пропорционална примена искључења из статуса избеглице. Посебно је важно да се одлука не заснива искључиво на чињеници осуде у прошлости, већ на комплексној процени целокупног понашања и животног пута подносиоца. Суд је такође навео да је искључење из избегличког статуса према члану 12. став 2. Директиве 2011/95/ЕУ одвојено питање од оног да ли се лице може вратити у државу порекла. Чак и у случајевима у којима се лице искључује због почињеног озбиљног кривичног дела, државе чланице морају поштовати обавезу *non-refoulement*, односно, не смеју вратити лице у земљу у којој би било изложено прогону, мучењу или другим облицима нечовечног поступања. У пракси то значи да лице, иако искључено из статуса избеглице, може и даље имати право на неки облик алтернативне или супсидијарне заштите.

Линк: [K.L. v Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos](#)

8. Назив случаја: *Државни секретар за правосуђе и безбедност (Краљевина Холандија) против X (Зимир)*

Ознака предмета: C-662/23

Датум доношења одлуке: 8. мај 2025.

Чињенице случаја: Држављанин Турске, X, поднео је захтев за међународну заштиту у Краљевини Холандији 10. априла 2022. године. 21. септембра 2022. године, Државни секретар за правосуђе и безбедност донео је одлуку о продужењу законског рока прописаног холандским правом за одлучивање о захтевима за међународну заштиту који је износио шест месеци, за додатних девет месеци. Након што у прописаном року од шест месеци није донета одлука, подносилац је 13. октобра 2022. године упутио Државном секретару опомену пред утужење због неактивности. Услед изостанка одговора, X је поднео тужбу надлежном Окружном суду у Хагу (*rechtbank Den Haag*). Окружни суд у Хагу је 6. јануара 2023. године усвојио тужбени захтев као основан. У својој пресуди, суд је оценио да је Државни секретар за правосуђе и безбедност противправно продужио рок за поступање по захтеву за азил и наложио му је да у року од осам недеља од дана доношења пресуде спроведе интервју са подносиоцем, као и да у року од осам недеља од дана интервјуа донесе одлуку о захтеву, под претњом плаћања новчане казне у износу од 100 евра по дану кашњења. Државни секретар је уложио жалбу Државном савету Холандије (*Raad van State*), износећи аргумент да се рок за одлучивање о захтеву за

међународну заштиту може продужити не само у случајевима наглог пораста броја захтева, већ и у ситуацијама постепеног пораста броја поднетих захтева, у комбинацији са другим околностима, уколико је такво продужење неопходно ради обезбеђивања адекватног и потпуног разматрања захтева за азил, у складу са чланом 31. став 2 е). Директиве 2013/32/EУ. Државни савет је застао са поступком и упутио више питања Суду правде ЕУ ради доношења одлуке о претходном питању: Пре свега, да ли надлежни орган може користити своје овлашћење да продужи рок од шест месеци за одлучивање, у случају када је поднет велики број захтева за међународну заштиту, у смислу тачке (б) трећег подстава члана 31. став 3. Директиве 2013/32/EУ, ако до тог великог броја долази постепено током одређеног временског периода и уколико је због тога у пракси веома тешко окончати поступак у предвиђеном шестомесечном року? Како треба тумачити појам "истовремено" у овом контексту и према ком критеријуму се цени велики број захтева? Затим, постоји ли временско ограничење у погледу периода у којем мора доћи до пораста броја захтева за међународну заштиту како би се и даље могао применити основ из тачке (б) трећег подстава члана 31. став 3. Директиве 2013/32/EУ? Ако постоји, колико тај период може да траје? На крају, приликом наведене процене, да ли је у пракси веома тешко окончати поступак у року од шест месеци да ли се могу узети у обзир и околности које нису директно повезане са порастом броја захтева, као што су постојање заосталих предмета који су настали пре тог пораста или недостатак кадровских капацитета надлежног органа?

Став Суда правде ЕУ: Тачка (б) трећег подстава члана 31. став 3. Директиве 2013/32/EУ Европског парламента и Савета од 26. јуна 2013. године о заједничким поступцима за одобравање и укидање међународне заштите мора се тумачити тако да шестомесечни рок предвиђен за разматрање захтева за међународну заштиту, који је прописан том одредбом, може бити продужен за период од девет месеци од стране надлежног органа само у случају значајног пораста броја таквих захтева у кратком временском периоду, у односу на уобичајени и предвидиви тренд у датој држави чланици, што искључује ситуацију у којој долази до постепеног пораста броја тих захтева током дужег временског периода. Тачка (б) трећег подстава члана 31. став 3. Директиве 2013/32, у вези са чланом 4. став 1. те Директиве, мора се тумачити тако да се практична тешкоћа у окончању поступка разматрања захтева за међународну заштиту унутар шестомесечног рока не може заснивати на околностима које нису повезане са великим бројем истовремено поднетих захтева, као што су значајан број заосталих предмета или

недовољан број запослених у надлежном органу.

Образложење: У образложењу своје одлуке Суд правде Европске уније пошао је од тумачења члана 31. став 3(б). Директиве 2013/32/EУ. Та одредба предвиђа изузетак од општег правила према коме се захтев за међународну заштиту мора решити у року од шест месеци од дана подношења. Конкретно, предвиђено је да се тај рок може продужити на највише 15 месеци ако је дошло до значајног пораста броја захтева за азил које су поднела лица истовремено, што у пракси озбиљно отежава поштовање основног рока. Наведена одредба Директиве поставља условљене и међусобно повезане критеријума: прво, захтеви морају бити поднети истовремено; друго, мора се радити о изненадном и значајном скоку у броју захтева у кратком временском периоду, у односу на уобичајени и предвидиви тренд у датој држави чланици, односно "великом броју" држављана трећих земаља или лица без држављанства који су поднели те захтеве; треће, последица тог скока мора бити практична немогућност да надлежни органи поступак окончају у року од шест месеци. Тумачећи израз "истовремено поднети захтеви", Суд је следио мишљење опште правобранитељке Медина, која је нагласила да се израз мора разумети као "нагли пораст" броја поднетих захтева, односно као ситуација у којој долази до наглог и бројног прилива подносиоца у кратком периоду, а не као постепено или равномерно повећање које се одвија кроз дуже време. Суд је при томе нагласио да се ради о изузетним околностима које се морају рестриктивно тумачити, те да се продужетак рока на основу ове одредбе не сме примењивати у случајевима када не постоји наведена изненадна ситуација, без обзира на интерне административне потешкоће или општу оптерећеност органа. Додатно, Суд је у своје тумачење укључио и члан 4. став 1. исте директиве, који налаже државама чланицама да обезбеде да надлежни органи за доношење одлука у поступку азила располажу адекватним ресурсима, укључујући довољан број особља. На тој основи, околности као што су недовољан број службеника или постојећи заостали предмети не могу се узети као оправдање за продужење рока. Другим речима, само ситуације које су директно узроковане изненадним приливом захтева могу легитимно довести до продужења предвиђеног поступка, док се интерне неефикасности или структурни проблеми у раду органа не могу сматрати релевантним у том контексту. Надаље, члан 46. став 3. Директиве обавезује надлежне судске органе да у жалбеном поступку размотре све релевантне чињенице и правна питања, узимајући у обзир ситуацију у тренутку одлучивања. У том смислу, утврђени рокови не смеју представљати препреку за пуно и

правично испитивање случаја. Искуство из раније судске праксе, као у предмету (*Рорек*, С-406/18), потврђује овај став: када би рок за доношење одлуке угрозио право на делотворни правни лек, судија је дужан да поступи у складу са суштином права, чак и ако то значи занемаривање формалног рока. На крају, Суд правде ЕУ је овом одлуком јасно ставио до знања да одредбе о роковима у поступку азила морају бити примењиване доследно и у складу са конкретним чињеничним стањем, те да се не могу проширивати на ситуације које нису обухваћене њиховим нормативним оквиром. То, између осталог, значи да продужавање рока од шест месеци није дозвољено у случајевима када је повећање броја захтева постепено, чак и ако постоје додатни изазови у функционисању управе.

Линк: [Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid v X \[Zimir\]](#)

9. Назив случаја: *А.Б. против Министарства унутрашњих послова Чешке*

Ознака предмета: С-349/24

Датум доношења одлуке: 5. јун 2025.

Чињенице случаја: А.Б, држављанин треће земље, стигао је у Чешку Републику у јулу 2006. године и тамо је боравио легално све до одлуке чешких органа којом је одбијен захтев за продужење боравишне дозволе. У априлу 2019. године поднео је захтев за међународну заштиту, који је Министарство унутрашњих послова одбило у фебруару 2020. године. Пресудом Регионалног суда у Прагу (*Krajský soud v Praze*) од 17. јуна 2021. године та одлука Министарства је поништена, након чега је поступак поновљен, али је Министарство поново одбило захтев за међународну заштиту А.Б, одлуком од 20. октобра 2022. године. Регионални суд у Брну (*Krajský soud v Brně*), као суд који је упутио претходно питање, поништио је и ту другу одлуку, пресудом од 17. маја 2023. године. Обе судске одлуке засноване су на тврдњи да Министарство није прикупило потпуне информације о приватном и породичном животу подносиоца захтева, односно да није довољно размотрило поједине околности, као што су дужина боравка у Чешкој Републици, степен интеграције, здравствено стање, смрт супружника у Чешкој Републици, као и одсуство друштвених и породичних веза у земљи порекла. 9. новембра 2023. године, Министарство је по трећи пут одбило захтев, образлажући да је утврдило да, након испитивања свих релевантних фактора, А.Б. нема снажне друштвене или приватне везе у Чешкој Републици. А.Б. је поднео тужбу против те одлуке пред Регионалним судом у Брну, који је застао са поступком

и упутио претходна питања Суду правде Европске уније, изразивши сумњу у погледу усклађености чешког националног законодавства са чланом 3. Директиве 2011/95/ЕУ (Директиве о квалификацијама), који државама чланицама дозвољава да уведу повољније стандарде приликом доделе заштите. Питање је било да ли се, у складу са тим чланом, може допустити да национални законодавац уведе супсидијарну заштиту и за ризик који се не уклапа у дефиницију "озбиљне повреде" из члана 15. Директиве (као што је случај нарушења права на приватни живот услед прекида веза са државом пријема), под условом да је та повреда у вези са ситуацијом у земљи порекла? Поред тога, Регионални суд у Брну навео је да је, у складу са досадашњом устаљеном судском праксом у Чешкој, члан 14а. став 2(д). Закона о азилу тумачен на тај начин да се супсидијарна заштита може одобрити држављанима трећих земаља у случајевима када би њихово удаљење из Чешке Републике представљало повреду њиховог права на приватни и породични живот. Међутим, додао је и да је Врховни управни суд Чешке Републике, решењем од 15. фебруара 2024. године, усвојио другачије тумачење, према којем се супсидијарна заштита по тој одредби може одобрити само уколико би удаљење страног држављанина довело до повреде међународних обавеза Чешке Републике у земљи порекла тог лица, тако да се супсидијарна заштита више не би могла одобравати само због повреде права на приватни или породични живот у Чешкој, услед удаљења.

Став Суда правде ЕУ: У наведеном случају, Суд правде Европске уније преобликовао је претходно питање националног суда како би се усредсредио на испитивање ризика да ће подносилац захтева за међународну заштиту претрпети повреду права на приватни живот због прекида веза са државом чланицом која разматра његов захтев, уколико дође до његовог удаљења у државу порекла. У том смислу, Суд је разматрао питање да ли се члан 3. Директиве 2011/95/ЕУ мора тумачити тако да искључује могућност да се као "повољнији стандард" сматра национално законодавство које омогућава доделу супсидијарне заштите држављанину треће земље коме, у случају удаљења у земљу порекла, прети стварни ризик од повреде права на приватни живот услед губитка веза са државом чланицом која поступа по захтеву. Суд правде ЕУ био је става да се члан 3. Директиве 2011/95/ЕУ Европског парламента и Савета од 13. децембра 2011. године о стандардима за одређивање услова за признање међународне заштите држављанима трећих земаља или лицима без држављанства, о јединственом статусу за избеглице или лица која имају право на супсидијарну заштиту, као и о садржају пружене заштите, мора тумачити на тај начин да искључује

могућност да се као повољнији стандард, који држава чланица може да усвоји у складу са тим чланом, сматра национално законодавство које предвиђа доделу супсидијарне заштите држављанину треће земље који би, у случају повратка у државу порекла, био изложен стварном ризику од повреде права на приватни живот услед прекида веза са државом чланицом која разматра захтев за међународну заштиту.

Образложење: Суд правде ЕУ је прво подсетио на сврху међународне заштите у правном оквиру ЕУ: она је замена заштити коју подносилац захтева не може да добије у својој земљи порекла. Сви кључни појмови из Директиве, као што су "избеглица" и "лице под супсидијарном заштитом" (чланови 2(д) и 2(ф)), као и разлози за прогон или озбиљну повреду (члан 15), нераздвојиво су повезани са ситуацијом у земљи порекла подносиоца захтева. Директива не предвиђа могућност доделе заштите на основу ризика који произлазе из околности у држави чланици, као што је, у овом случају, губитак приватног и породичног живота због дужег боравка у држави пријема. Даље, Суд је нагласио да члан 3. Директиве, који омогућава државама чланицама да примене "повољније стандарде", не даје неограничену слободу. Ти стандарди морају бити у складу са логиком и системом међународне заштите у ЕУ. То значи да не смеју бити у супротности са основним циљевима Директиве, а посебно да не смеју омогућити признавање статуса у случајевима који нису повезани са ризиком у земљи порекла. У супротном, државе би могле избрисати разлику између статуса међународне заштите и других хуманитарних или боравишних основа. Суд правде ЕУ је, на основу члана 4. став 3. Директиве, указао да процена основа за заштиту мора обухватити све релевантне чињенице о ситуацији у земљи порекла, укључујући правни систем, примену закона, безбедносну ситуацију, али не и личне везе или животне околности подносиоца у држави чланици. Слично томе, члан 6. дефинише актере искључиво у контексту земље порекла, а члан 8. предвиђа могућност унутрашње заштите у другој области те земље. Члан 10. став 1д), који се односи на прогањање због припадности одређеној друштвеној групи, такође је везан искључиво за социо-културни контекст земље порекла. Члан 15, који описује озбиљну повреду као основу за супсидијарну заштиту, јасно говори о смртној казни, тортури или насиљу у земљи порекла, али не и о социјалној или породичној дезинтеграцији у држави чланици. Имајући све наведено у виду, Суд правде ЕУ је недвосмислено закључио да додељивање супсидијарне заштите само зато што би уклањање лица из државе чланице довело до губитка приватног живота није повезано са сврхом међународне

заштите. Таква заштита, ако се и додељује, мора постојати ван оквира Директиве и не сме бити представљена као статус у смислу европског права.

Ипак, Суд је оставио простор државама чланицама да у складу са својим националним правом доделе боравишне дозволе из хуманитарних разлога, на пример, уколико би уклањање лица значило повреду члана 7. Повеље ЕУ о основним правима (поштовање приватног и породичног живота). Ова могућност мора бити стриктно раздвојена од статуса избеглице или корисника супсидијарне заштите у смислу Директиве 2011/95/ЕУ. На крају, Суд је истакао да чланице, у примени Директиве 2008/115 (Директива о враћању), морају поштовати основна права гарантована Повељом, те не могу донети одлуку о удаљењу ако би то значило повреду права на приватни живот. У овом контексту, обавеза поштовања права на породични и приватни живот може бити остварена кроз одвојене, националне механизме, а не кроз систем међународне заштите у смислу Директиве о квалификацији.

Линк: [A.B. v Ministerstvo vnitra, Odbor azylové a migrační politiky](#)